Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 10. září 2019 [1]

Věc C-125/18

Marc Gómez del Moral Guasch
proti
Bankia SA

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Smlouva o hypotečním úvěru – Pohyblivá úroková sazba – Referenční index pro hypoteční úvěry – Index vyplývající z právního nebo správního ustanovení – Jednostranné vložení prodávajícím nebo poskytovatelem – Kontrola transparentnosti vnitrostátním soudem – Úroveň informací vyžadovaných od banky“

Obsah

I. Úvod 2

II. Právní rámec 3

A. Unijní právo 3

B. Španělská právní úprava 4

III. Skutkový základ sporu v původním řízení a předběžné otázky 9

IV. Řízení před Soudním dvorem 11

V. Analýza 11

A. Úvodní poznámky 12

1. IRPH Cajas: vývoj a fungování 12

2. Rozsudek ze dne 14. prosince 2017 13

1 – Původní jazyk: francouzština.

B. K předběžným otázkám 14

1. K první předběžné otázce: rozsah výjimky uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 14

a) Stručné připomenutí judikatury Soudního dvora 16

b) Vztahuje se na sporné ustanovení výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13? 17

2. Ke druhé předběžné otázce: rozsah a obsah kontroly transparentnosti sporného ustanovení podle s čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 19

a) Ke druhé otázce písm. a) 20

1) Rozsudek Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid 20

2) Stanovisko španělské vlády 20

3) Důsledek neprovedení čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 21

b) Ke druhé otázce písm. b) a c) 23

1) Připomenutí judikatury Soudního dvora týkající se rozsahu požadované úrovně informací v rámci požadavku transparentnosti smluvních ujednání, jak vyplývá z čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13 24

2) Použití na projednávanou věc 25

VI. Závěry 29

I. Úvod

1. V současné době se nabytí nemovitosti zřídkakdy obejde bez použití úvěru. Splácení měsíčních splátek z hypotečního úvěru je součástí každodenního života již od úsvitu věků [2]. Při uvažování o sjednání úvěru má průměrný spotřebitel v zásadě k dispozici různé zdroje informací, jako jsou brožury nebo praktičtí průvodci vydávaní bankovními institucemi, ale rovněž sdruženími na ochranu spotřebitelů, jejichž cílem je informovat potenciální kupující o určitých skutečnostech, jako je maximální zadlužení, pevná nebo pohyblivá úroková sazba a referenční indexy.

2. Průměrný spotřebitel přitom často z důvodu technické povahy informací o hypotečním úvěru není s to pochopit některé pojmy, jako jsou „úroková sazba“ (pevná nebo pohyblivá), „referenční index“ nebo „roční procentní sazba nákladů“ (RPSN), a zejména rozdíly mezi těmito pojmy. Tak je tomu rovněž, pokud jde o konkrétní fungování nebo výpočet nejen pohyblivých úrokových sazeb, ale rovněž

2 – Již první záznamy klínovým písmem ze starověké Mezopotámie svědčí o existenci úvěrových smluv. Každopádně existují důkazy o půjčkách s úroky spadající do sumerského období (3000 př. n. l. – 1900 př. n. l.) a různé regulace, jimiž politikové zaváděli maximální výši úroků (v různých obdobích byla nejběžnější úroková míra ve výši 33,3 % v případě obilovin a 20 % v případě peněz). Chammurapiho zákoník z doby kolem roku 1800 př. n. l. výslovně odkazoval na omezení týkající se úrokových sazeb, jakož i na jejich podrobnou právní úpravu a důsledky nezaplacení úroků. Viz Santamaría Aquilué, R., *El tipo de interés en las operaciones de préstamo: a vueltas con la usura*, UPNA, Pamplona, 2014, s. 6–7.

oficiálních referenčních indexů pro hypoteční úvěry a RPSN, na jejichž základě jsou tyto úrokové sazby vypočítávány. V této souvislosti má úroveň informací vyžadovaná od prodávajícího nebo poskytovatele zásadní význam k tomu, aby se průměrný spotřebitel mohl seznámit se skutečnými náklady svého úvěru.

3. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou Soudnímu dvoru zaslal Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně, Španělsko), se týká výkladu směrnice 93/13/EHS [3], zejména čl. 1 odst. 2, čl. 4 odst. 2 a článků 5 a 8. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla předložena v rámci sporu mezi Marcem Gómezem del Moral Guasch a společností Bankia SA, bankovním ústavem, jehož předmětem je údajně zneužívající povaha ujednání obsaženého ve smlouvě o hypotečním úvěru uzavřené mezi těmito dvěma stranami, která podřizuje pohyblivou úrokovou sazbu úvěru jednomu z oficiálních indexů pro hypoteční úvěr (IRPH) (dále jen „sporné ujednání“), a sice IRPH Cajas (IRPH spořitelen).

4. Předběžné otázky obsažené v této žádosti poskytují Soudnímu dvoru příležitost k upřesnění své judikatury týkající se zejména rozsahu výjimky uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 a dále rozsahu a obsahu kontroly transparentnosti sporného ujednání podle čl. 4 odst. 2 a článku 5 této směrnice.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

5. Třináctý, devatenáctý a dvacátý bod odůvodnění směrnice 93/13 uvádějí:

„vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní předpisy členských států, které přímo nebo nepřímo stanoví ujednání spotřebitelských smluv, neobsahují zneužívající ujednání; že se proto nejeví jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy [...]; že v tomto ohledu znění ‚závazná právní nebo prováděcí ustanovení‘ v čl. 1 odst. 2 [této směrnice] zahrnuje také pravidla, která se v souladu s právními předpisy používají mezi smluvními stranami, pokud nevznikla žádná jiná ujednání;

[...]

vzhledem k tomu, že pro účely této směrnice se posouzení zneužívající povahy nesmí týkat ujednání, která popisují hlavní předmět smlouvy, ani poměru kvalita/cena dodávaného zboží nebo poskytovaných služeb; že hlavní předmět smlouvy a poměr kvalita/cena mohou být nicméně vzaty v úvahu při posuzování zneužívající povahy jiných ujednání; [...]

vzhledem k tomu, že smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem[...] a v případě pochybností by měl převažovat výklad, který je pro spotřebitele nejpříznivější“.

6. Podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13:

„Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy […] nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

3 – Směrnice Rady ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).

7. Článek 3 odst. 3 této směrnice stanoví:

„Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající.“

8. Článek 4 odst. 2 uvedené směrnice stanoví:

„Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

9. Příloha směrnice 93/13, nadepsaná „Ujednání podle čl. 3 odst. 3“, v bodě 1 písm. l) a v bodě 2 písm. c) a d) uvádí:

„1. Ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je:

[...]

l) umožnit, aby cena zboží byla stanovena v okamžiku dodání nebo aby prodávající nebo poskytovatel zvýšil cenu, aniž by v obou případech přiznal spotřebiteli odpovídající právo odstoupit od smlouvy, jestliže je konečná cena příliš vysoká v poměru k ceně dohodnuté při uzavírání smlouvy;

[...]

2. Oblast působnosti [...] písm. l)

[...]

c) [...] písm. [...] 1) se nevztahují na:

– obchody s převoditelnými cennými papíry, finančními nástroji a s jinými produkty nebo službami, u nichž je cena závislá na fluktuaci kurzů nebo burzovních indexů nebo úrokových sazeb na finančních trzích, na něž nemá prodávající nebo poskytovatel žádný vliv;

[...]

d) Ustanovení odst. 1 písm. l) nebrání ujednáním o cenové indexaci, pokud jsou v souladu se zákonem a pokud je výslovně popsán způsob, kterým se ceny mění.“

B. Španělská právní úprava

10. Článek 1303 Código Civil (občanský zákoník) zní takto:

„Aniž jsou dotčeny následující články, smluvní strany si v případě určení neplatnosti určitého závazku vzájemně vrátí dosud poskytnutá plnění, která byla předmětem smlouvy, spolu s jejich přírůstky, a cenu včetně úroků.“

11. Článek 80 odst. 1 písm. a) texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (přepracované znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a dalších zákonů), schváleného Real Decreto Legislativo 1/2007 (královské legislativní nařízení 1/2007) ze dne 16. listopadu 2007 [4], ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „LGDCU“) stanoví:

„1. Ve smlouvách uzavíraných se spotřebiteli a uživateli, které obsahují ujednání, která nebyla předem individuálně sjednána, [...] musí tato ujednání splňovat tyto požadavky:

a) jejich znění musí být přesné, jasné a jednoznačné, aby mohlo být samo srozumitelné, aniž odkazuje na texty nebo dokumenty, které nebyly poskytnuty předem nebo v době uzavření smlouvy a které je v každém případě třeba výslovně uvést ve smluvním dokumentu.“

12. Článek 82 odst. 1 a 2 LGDCU stanoví:

„1. Za zneužívající se považují všechna smluvní ujednání, která nebyla individuálně sjednána, a veškeré praktiky, které nebyly výslovně schváleny, jestliže v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují v neprospěch spotřebitele a uživatele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech, které pro strany vyplývají z dané smlouvy.

2. [...] Jestliže prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité ujednání bylo individuálně sjednáno, je povinen o tom předložit důkaz.“

13. Článek 83 LGDCU zní následovně:

„Zneužívající ujednání jsou absolutně neplatná a považují se za nesjednaná. Za tímto účelem soud po vyslechnutí účastníků řízení určí neplatnost zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvě, která však zůstává pro smluvní strany závazná za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez zneužívajících ujednání.“

14. Orden del Ministerio de la Presidencia sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios (vyhláška předsedy vlády týkající se transparentnosti finančních podmínek hypotečních úvěrů) ze dne 5. května 1994 [5] ve znění ministerské vyhlášky ze dne 27. října 1995 [6] (dále jen „vyhláška ze dne 5. května 1994“) se použila pouze na úvěry, jejichž hypoteční záruka se týkala nemovitosti určené k bydlení a které byly uzavřeny fyzickými osobami, pokud požadovaná částka úvěru nepřesahovala 150 000 eur. Tato vyhláška, která již byla zrušena, byla účinná od 11. srpna 1994 do 29. dubna 2012, tedy do dne, kdy nabyla účinnosti [7] nová Orden EHA/2899/2011 de transparencia y protección del cliente de servicios bancarios (ministerská vyhláška 2899/2011 o transparentnosti a ochraně uživatelů bankovních služeb) ze dne 28. října 2011 (dále jen „vyhláška 2899/2011“) [8].

15. Druhé dodatkové ustanovení vyhlášky ze dne 5. května 1994 stanovovalo:

„Španělská centrální banka, na základě zprávy Dirección General del Tesoro y Política Financiera [(generální ředitelství ministerstva financí a finanční politiky)], definuje v oběžníku soubor indexů nebo oficiálních referenčních sazeb, které mohou úvěrové instituce uplatňovat na hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou, a pravidelně jejich hodnotu zveřejňuje.“

4 – BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181.

5 – BOE č. 112 ze dne 11. května 1994, s. 14444.

6 – BOE č. 261 ze dne 1. listopadu 1995, s. 31794.

7 – Viz bod 21 tohoto stanoviska.

8 – BOE č. 261 ze dne 29. října 2011, s. 113242.

16. Článek 6 odst. 2 písm. a) a b), jakož i čl. 6 odst. 3 body 1 a 2 vyhlášky ze dne 5. května 1994 stanovovaly:

„2. Pokud jde o úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou podléhající této vyhlášce, úvěrové instituce mohou jako referenční index nebo referenční úrokovou sazbu použít pouze ty, které splňují následující podmínky:

a) nezávisí výlučně na samotné úvěrové instituci a nemohou jí být ovlivněny na základě dohod či jednání vědomě paralelního s jinými institucemi;

b) údaje, z nich index vychází, byly shromážděny objektivní matematickou metodou.

3. Pokud jde o úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou podléhající této vyhlášce, není nutné sdělovat dlužníkovi individuálně změny použitelné úrokové sazby, jestliže jsou splněny následující dvě podmínky:

1. bylo dohodnuto, že se použije index nebo oficiální referenční sazba vybrané mezi indexy a sazbami uvedenými ve druhém dodatkovém ustanovení této vyhlášky;

2. úroková sazba použitelná na úvěr je určena způsobem stanoveným v ustanovení 3a odst. 1 písm. a) nebo b) přílohy II této vyhlášky.“

17. IRPH ve třech variantách, a sice pro banky (dále jen „IRPH Bancos“), spořitelny (dále jen „IRPH Cajas“) a všechny úvěrové instituce (dále jen „IRPH Entidades“), je oficiálním indexem, který zavedlo ustanovení 6a circular č. 8/1990 del Banco de España a entidades de crédito, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (oběžník španělské centrální banky 8/1990 pro úvěrové instituce o transparentnosti transakcí a ochraně zákazníků) ze dne 7. září 1990[9] ve znění circular 5/1994 del Banco de España, a entidades de crédito, sobre modificación de la circular 8/1990, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (oběžník španělské centrální banky 5/1994 pro úvěrové instituce týkající se změny oběžníku 8/1990 o transparentnosti transakcí a ochraně zákazníků) ze dne 22. července 1994[10] (dále jen „oběžník 8/1990“). Čtvrtý pododstavec důvodové zprávy oběžníku 5/1994 uváděl:

„Vybranými referenčními sazbami jsou v konečném důsledku RPSN. Průměrné sazby hypotečních úvěrů na pořízení nemovitosti určené k bydlení, jejíž cena je volně stanovena, mezi ně plně patří, protože zahrnují i vliv provizí. Aby mohly být přímo a jednoduše použity jako smluvní sazba, předpokládalo by to, aby [RPSN] hypoteční operace byla vyšší než sazba uplatňovaná na trhu. Aby se [RPSN] této transakce přizpůsobila sazbě uplatňované na trhu, bylo by nezbytné uplatnit zápornou marži, jejíž hodnota se liší v závislosti na provizích za transakci a na četnosti plateb [...]“.

9 – BOE č. 226 ze dne 20. září 1990, s. 27498.

10 – BOE č. 184 ze dne 3. srpna 1994, s. 25106. Tento oběžník uváděl celkem šest indexů: IRPH Bancos, IRPH Cajas, IRPH Entidades, index CECA (index konfederace španělských spořitelen), vnitřní míru výnosnosti na sekundárním trhu veřejných dluhopisů se zbytkovou splatností dva až šest let a sazbu platnou na mezibankovním trhu v Madridu (anglicky: „Madrid InterBank Offered Rate“, dále jen „MIBOR“). MIBOR zanikl v roce 1999, kdy byla ve Španělsku zavedena mezibankovní sazba v eurech, v angličtině nazývaná *Euro Interbank offered Rate* („EURIBOR“).

18. Ustanovení 2 oběžníku 8/1990, nadepsané „Informace o uplatňovaných úrokových sazbách“, se týkalo informací, které musí být předávány španělské centrální bance, aby mohla stanovovat a zveřejňovat určité indexy nebo referenční sazby hypotečního trhu. Toto ustanovení znělo následovně:

„[...] Banky, spořitelny, asociace španělských spořitelen, pobočky zahraničních úvěrových institucí a společnosti poskytující hypoteční úvěry sdělí španělské centrální bance během prvních patnácti dnů každého měsíce informace o průměrných úrokových sazbách pro úvěrové operace a vklady [španělských] peset [(ESP)], které se uskutečnily ve Španělsku a které byly poskytnuty nebo obnoveny předchozí měsíc.“

19. Ustanovení 6a oběžníku 8/1990, nadepsané „Hypoteční úvěry“, odkazovalo v odst. 3 písm. b) na index IRPH Cajas takto:

„3. Pro účely druhého dodatečného ustanovení vyhlášky o hypotečních úvěrech se za oficiální považují následující indexy nebo referenční sazby, jejichž definice a způsob výpočtu jsou stanoveny v příloze VIII:

b) průměrná sazba spořitelnami poskytovaných hypotečních úvěrů se splatností delší než tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení, jejíž cena je volně určena,

[...]

Španělská centrální banka tyto indexy vhodným způsobem zveřejní a indexy budou každopádně měsíčně zveřejňovány v *Boletín Oficial del Estado*.“

20. Definice a metoda výpočtu těchto indexů se nachází v příloze VIII oběžníku 8/1990. Příloha VIII odst. 2 tohoto oběžníku definuje index IRPH Cajas jako „[...] prostý průměr průměrných úrokových sazeb vážených kapitálem použitým pro úvěry zajištěné zástavním právem k nemovitosti se splatností nejméně tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení, jejíž cena je volně určena, které spořitelny poskytly nebo obnovily během referenčního měsíce indexu. Těmito váženými průměrnými úrokovými sazbami jsou ekvivalentní roční sazby nahlášené za tyto splatnosti všemi spořitelnami španělské centrální bance v souladu s ustanovením 2.

Vzorec pro výpočet této sazby je následující:

$$Ica = \frac{\sum ica}{\text{nca}}$$

Ica = suma ica/inca

Kde:

Ica = průměr vážených průměrných úrokových sazeb všech spořitelen,

ica = vážená průměrná úroková sazba půjček každé spořitelny,

nca = počet nahlašujících spořitelen.“

21. IRPH Cajas a IRPH Bancos, jakož i index CECA přestaly být oficiálními referenčními úrokovými sazbami, jakmile nabyly účinnosti vyhláška 2899/2011 a Circular 5/2012, del Banco de España, a entidades de crédito y proveedores de servicios de pago, sobre transparencia de los servicios bancarios y responsabilidad en la concesión de préstamos (oběžník španělské centrální banky 5/2012 pro úvěrové instituce a poskytovatele platebních služeb, týkající se transparentnosti bankovních služeb

a odpovědnosti v oblasti poskytování úvěrů) ze dne 27. června 2012 (dále jen „oběžník č. 5/2012“) [11].

22. Index IRPH Cajas byl nahrazen indexem IRPH pro všechny španělské úvěrové instituce (dále jen „IRPH Conjunto de Entidades“), který je v současnosti podle vyhlášky 2899/2011 jedním ze šesti oficiálních referenčních indexů, které ve Španělsku existují.

23. Článek 27 vyhlášky 2899/2011, nadepsaný „Oficiální úrokové sazby“, v odst. 1 písm. a) odkazuje na IRPH Conjunto de Entidades. Tento index IRPH je tvořen tak, že přebírá hodnoty transakcí, které úvěrové instituce skutečně uskutečnily se svými zákazníky v průběhu každého období. Toto ustanovení uvádí:

„Za účelem jejich uplatnění úvěrovými institucemi budou za podmínek stanovených v této ministerské vyhlášce každý měsíc vyhlášeny následující oficiální úrokové sazby: a) průměrná sazba hypotečních úvěrů se splatností delší než tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení na volném trhu a které poskytly úvěrové instituce ve Španělsku“.

24. IRPH Conjunto de Entidades byl navržen španělskými finančními orgány, a sice španělskou centrální bankou a Dirección General del Tesoro (generální ředitelství státní pokladny), a od okamžiku, kdy byl zahrnut do výše uvedených oběžníků španělské centrální banky a vyhlášen v *Boletín Oficial del Estado*, se stal oficiálním.

25. Ley 14/2013 de apoyo a los emprendedores y su internacionalización (zákon 14/2013 o podpoře podnikatelů a jejich internacionalizaci) [12] ze dne 27. září 2013 (dále jen „zákon 14/2013) v patnáctém dodatkovém ustanovení, nadepsaném „Přechodný režim pro zánik referenčních indexů nebo úrokových sazeb“, stanoví datum, od kterého IRPH Cajas a IRPH Bancos, jakož i index CECA již nejsou centrální bankou zveřejňovány. Toto ustanovení zní:

„1. Od 1. listopadu 2013 přestávají být následující oficiální indexy použitelné na půjčky nebo hypoteční úvěry v souladu s platnými právními předpisy zveřejňovány na internetových stránkách španělské centrální banky a budou zcela zrušeny:

[...]

b) průměrná úroková sazba pro spořitelnami poskytnuté hypoteční úvěry se splatností přesahující tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení na volném trhu [(IRPH Cajas)];

c) referenční aktivní úroková sazba spořitelen [(CECA)].

2. Odkazy na sazby uvedené v předchozím odstavci se od příští revize použitelných sazeb nahradí náhradní sazbou nebo referenčním indexem stanoveným smlouvou.

3. V případě, že ve smlouvě nebudou náhradní sazba nebo referenční index stanoveny, nebo pokud půjde o jeden z indexů či sazeb, které se ruší, uplatní se oficiální úroková sazba označovaná jako „průměrná úroková sazba pro hypoteční úvěry se splatností přesahující tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení na volném trhu a které poskytly úvěrové instituce ve Španělsku“, doplněná o marži odpovídající aritmetickému průměru rozdílů mezi zrušenou a výše uvedenou sazbou, které se vypočítají na základě údajů dostupných mezi okamžikem uzavření smlouvy a okamžikem, kdy nová sazba nabývá účinnosti.

11 – BOE č. 161 ze dne 6. července 2012, s. 48855.

12 – BOE č. 233 ze dne 28. září 2013, s. 78787.

Uplatnění náhradních sazeb podle tohoto odstavce automaticky vede k novaci smlouvy, aniž dojde ke změně či ztrátě pořadí zapsané hypotéky.

4. Smluvní strany s ohledem na uplatnění tohoto ustanovení nedisponují žádným prostředkem, jehož prostřednictvím by se mohly dožadovat pozměnění, jednostranné změny nebo ukončení půjčky či úvěru.“

III. Skutkový základ sporu v původním řízení a předběžné otázky

26. Dne 19. července 2001 uzavřel Marc Gómez del Moral Guasch u společnosti Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, nyní Bankia, smlouvu o hypotečním úvěru na částku 132 222,66 eura, jejímž účelem bylo financování koupě nemovitosti určené k bydlení.

27. První část ustanovení 3a této smlouvy o úvěru, která se týká způsobu výpočtu pohyblivé úrokové sazby použitelné na uvedený úvěr (IRPH Cajas), zní následovně:

„Ustanovení 3a. Pohyblivá úroková sazba.

Zaprvé. Smluvní úroková sazba se určuje na šestiměsíční období stanovovaná počínaje datem podpisu smlouvy, přičemž sazbou prvního období je sazba uvedená ve třetí finanční klauzuli. Pro následující období bude použitelnou sazbou v okamžiku revize platná průměrná sazba spořitelnami poskytovaných hypotečních úvěrů se splatností přesahující tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení, jejíž cena je volně určena, která je pravidelně oficiálně zveřejňována španělskou centrální bankou v *Boletín Oficial del Estado* pro hypoteční úvěry s pohyblivou sazbou, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení, zaokrouhlená na čtvrtinu procentního bodu a zvýšená o 0,25 procentního bodu [sic].“

28. Náhradní úrokovou sazbou podle téhož kritéria jako předchozí referenční sazba je index CECA.

29. Dne 18. dubna 2017 podal M. Gómez del Moral Guasch žalobu k Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně), kterou se domáhal, aby soud konstatoval, že dotčené ujednání je neplatné z důvodu své zneužívající povahy, neboť většina hypotečních úvěrů je obvykle navázána na index EURIBOR [13], který je obecně výhodnější.

30. V tomto ohledu předkládající soud upřesňuje, že indexace navázaná na IRPH, která se používá pro hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou a která představuje přibližně 10 % úvěrů poskytnutých ve Španělsku, je ve skutečnosti pro spotřebitele méně příznivá než indexace navázaná na EURIBOR, která se používá u 90 % hypotečních úvěrů. Uvádí, že použití IRPH s sebou nese ve srovnání s indexem EURIBOR dodatečné náklady pro spotřebitele ve výši přibližně 18 000 až 21 000 eur na hypoteční úvěr, a zabývá se úrovní informací, které žalobce v původním řízení dostal při uzavírání dotčené smlouvy.

31. Předkládající soud odůvodňuje předloženou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce pochybnostmi, které má o tom, zda je sporné ujednání, které stanoví úrokovou sazbu na základě zákonného indexu, jakým je IRPH, vyloučeno z působnosti směrnice 93/13 a zda musí být tato směrnice vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby vnitrostátní soud posoudil zneužívající povahu tohoto ujednání.

13 – V okamžiku uzavření smlouvy nepředstavovala sazba EURIBOR jeden z oficiálních referenčních indexů stanovených v oběžníku 8/1990. Z vyjádření španělské vlády však vyplývá, že oficiální referenční index navázaný na EURIBOR byl zaveden Circular 7/1999 del Banco de España, a Entidades de crédito, sobre modificación de la Circular 8/1990 (oběžník španělské centrální banky 7/1999 pro úvěrové instituce, kterým se mění oběžník 8/1990) ze dne 29. června 1999 (BOE č. 163 ze dne 9. července 1999, s. 26016).

32. Nejistota předkládajícího soudu se týká zejména toho, zda skutečnost, že se IRPH řídí správním ustanovením, které je převzato do smlouvy o hypotečním úvěru ve formě smluvního ujednání, takže toto ustanovení není kogentní ani dispozitivní, má za následek, že se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 na sporné ujednání nevztahuje. V tomto ohledu se tento soud opírá zejména o rozsudky Andriciuc a další[14] a Kušionová[15] a domnívá se, že takové ustanovení není závazné, neboť se jedná o správní ustanovení, které upravuje pohyblivý a smluvní úrok vložený do smlouvy fakultativně prodávajícím nebo poskytovatelem. Tvrdí, že jelikož se IRPH použije pouze z důvodu sporného ujednání, prodávající nebo poskytovatel měl možnost použít pro účely indexace hypotečního úvěru jiné indexy. Tento soud rovněž upřesňuje, že v případě neexistence dohody mezi stranami nemá uvedené ustanovení dispozitivní povahu.

33. Předkládající soud uvádí, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) nicméně v rozsudku č. 669/2017[16] nedávno rozhodl v opačném smyslu, neboť měl za to, že IRPH Entidades nespadá pod směrnici 93/13, jelikož byl stanoven zákonným ustanovením. Předkládající soud rovněž upřesňuje, že tento rozsudek, který vydalo plénum soudu, představuje závaznou a přímo použitelnou judikaturu ve vztahu ke všem španělským soudům.

34. Předkládající soud se zabývá informacemi, které musí být sděleny prodávajícím nebo poskytovatelem, který se spotřebitelem uzavírá smlouvu o hypotečním úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou indexovanou na zákonný index, jako je IRPH, jehož vzorec výpočtu je pro průměrného spotřebitele příliš složitý a málo transparentní, jakož i důsledky toho, když sporné ujednání bude prohlášeno za zneužívající. V tomto ohledu uvádí, že španělský zákonodárce neprovedl výjimku stanovenou v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, aby byla zaručena vyšší úroveň ochrany spotřebitele, než je úroveň stanovená danou směrnicí, a chtěl by zjistit, zda je použití tohoto ustanovení v souladu s ustanoveními směrnice.

35. Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně) rozsudkem ze dne 16. února 2018, došlým kanceláři Soudního dvora téhož dne, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být [index IRPH Cajas] předmětem soudní ochrany ve smyslu přezkumu jeho srozumitelnosti pro spotřebitele, aniž by tomuto posuzování bránila skutečnost, že je tento index upraven podzákonnými nebo správními předpisy, přičemž tento případ není upraven v čl. 1 odst. 2 směrnice Rady 93/13, protože se nejedná o kogentní ustanovení, nýbrž takový pohyblivý smluvní úrok je vkládán do smlouvy prodávajícím nebo poskytovatelem fakultativně?

2) a) Je podle čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, který nebyl do španělského právního řádu proveden, v rozporu se směrnicí 93/13, a zejména s jejím článkem 8 situace, když španělský soud odkáže na čl. 4 odst. 2 a uplatní jej, když toto ustanovení nebylo do španělského právního řádu provedeno z vůle zákonodárce, jenž usiloval o maximální ochranu ve vztahu ke všem ujednáním, která prodávající nebo poskytovatel může vložit do spotřebitelské smlouvy, včetně ujednání, které se týkají hlavního předmětu smlouvy, a to i tehdy, když byly sepsány jasným a srozumitelným způsobem?

b) Je v každém případě nezbytné pro účely porozumění podstatnému ujednání, konkrétně IRPH, předat nebo uveřejnit informace o následujících skutečnostech a údajích nebo o některých z nich?

14 – Rozsudek ze dne 20. září 2017 (C-186/16, EU:C:2017:703, body 28, 29 a 31).

15 – Rozsudek ze dne 10. září 2014 (C-34/13, EU:C:2014:2189, body 77 až 79).

16 – Rozsudek ze dne 14. prosince 2017 (ES:TS:2017:4308) (dále jen „rozsudek ze dne 14. prosince 2017“).

i) vysvětlení způsobu tvorby referenční sazby, to znamená informování o tom, že tento index zahrnuje vedle nominálního úroku i provize a další poplatky, že jde o prostý, a nikoli vážený průměr, že poskytovatel musí vědět a informovat spotřebitele o tom, že se musí uplatnit záporná marže a že poskytované údaje jsou na rozdíl od jiné obvyklé referenční sazby, a sice sazby EURIBOR, neveřejné;

ii) vysvětlení dosavadního vývoje a možného budoucího vývoje indexu spolu s informováním a uveřejněním grafů, které spotřebiteli jasně a srozumitelně ukazují, jaký byl vývoj této zvláštní sazby ve vztahu k sazbě EURIBOR, jež je obvyklou sazbou pro úvěry zajištěné zástavním právem k nemovitosti.

c) Dospěje-li Soudní dvůr k závěru, že posoudit zneužívající povahu smluvních ujednání a vyvodit veškeré důsledky podle vnitrostátního práva přísluší předkládajícímu soudu, je třeba položit následující otázku:

nevede neinformování o všech uvedených prvcích k neporozumění danému ujednání, tím že by bylo pro průměrného spotřebitele nejasné (čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13), nebo neznamená opomenutí takového informování, že prodávající nebo poskytovatel zacházel [se spotřebitelem] nepoctivě, takže kdyby byl spotřebitel vhodně informován, nesouhlasil by s tím, aby referenční hodnotou jeho úvěru byl IRPH?

3) Bude-li určeno, že IRPH Cajas je neplatný, který ze dvou níže uvedených důsledků by v případě neexistence dohody nebo v případě, že by tato byla pro spotřebitele nepříznivější, byl v souladu s čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13?

a) revize smlouvy s uplatněním obvyklého náhradního indexu, a sice EURIBOR, neboť jde o smlouvu vázanou především na úrokový výnos ve prospěch [úvěrové] instituce, [která má postavení] poskytovatele;

b) upuštění od uplatňování úroku s ponecháním jediné povinnosti úvěrovaného, resp. dlužníka, a to vrátit jistinu úvěru ve smlouvou určených lhůtách.“

IV. Řízení před Soudním dvorem

36. Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 10. dubna 2018 byl zamítnut návrh Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně), aby projednávaná věc byla projednána ve zrychleném řízení podle čl. 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora.

37. Písemná vyjádření předložili účastníci původního řízení, španělská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Evropská komise. Titíž účastníci řízení přednesli ústní vyjádření na jednání, které se konalo dne 25. února 2019.

V. Analýza

38. Předběžné otázky položené předkládajícím soudem se týkají tří problematik, a to zaprvé rozsahu výjimky uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, zadruhé rozsahu a obsahu kontroly transparentnosti sporného ujednání v souladu s čl. 4 odst. 2 této směrnice a konečně zatřetí důsledků rozhodnutí, že toto ujednání je zneužívající.

39. Před posouzením těchto otázek je třeba zdůraznit, že předkládající soud, účastníci původního řízení, španělská vláda, jakož i Komise odkazují na zvláštnosti IRPH Cajas uvedeného ve sporné klauzuli, jakož i na rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 14. prosince 2017.

40. Zdá se mi proto, že je třeba formulovat několik vyjádření týkajících se těchto dvou bodů.

A. Úvodní poznámky

1. IRPH Cajas: vývoj a fungování

41. Předkládající soud uvádí, že v okamžiku podpisu smlouvy o hypotečním úvěru uzavřené mezi žalobcem v původním řízení a společností Bankia sporné ujednání pro účely určení úrokové sazby pro úvěr stanovovalo, že se uplatní IRPH Cajas, takto nazývaný proto, že se při jeho výpočtu zohledňovaly pouze hypoteční úvěry poskytnuté spořitelnami [17].

42. Z právního rámce, jak jej uvedl předkládající soud, vyplývá, že IRPH Cajas byl v daném okamžiku jedním z „referenčních indexů založených na hypotečních úvěrech“, který byl zaveden ustanovením 6a odst. 3 písm. b) oběžníku 8/1990, a v důsledku toho měl oficiální a zákonnou povahu [18]. Předkládající soud však upřesňuje, že od nabytí účinnosti vyhlášky 2899/2011 IRPH Cajas (jakož i IRPH Bancos a index CECA) přestal být oficiálním referenčním indexem a že pro hypoteční úvěry používající tyto indexy byl stanoven přechodný režim [19].

43. Pokud jde o tento přechodný režim, španělská vláda uvedla, že patnácté dodatečné ustanovení odst. 2 a 3 zákona 14/2013 stanoví, že odkazy na zaniklé sazby se nahrazují „náhradní sazbou nebo referenčním indexem stanoveným smlouvou“ a že v případě, že ve smlouvě nebudou náhradní sazba nebo referenční index stanoveny, nebo pokud půjde o jeden z indexů či sazeb, které se ruší – což je případ v projednávané věci [20], dotčená sazba nebo index se nahradí „oficiální úrokovou sazbou označovanou jako ‚průměrná úroková sazba pro hypoteční úvěry se splatností přesahující tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení na volném trhu a které poskytly úvěrové instituce ve Španělsku‘ [(IRPH Conjunto de Entidades)], doplněnou o marži odpovídající aritmetickému průměru rozdílů mezi zrušenou a výše uvedenou sazbou, které se vypočítají na základě údajů dostupných mezi okamžikem uzavření smlouvy a okamžikem, kdy nová sazba nabývá účinnosti“ [21].

44. Tato vláda rovněž zdůraznila, že podle patnáctého dodatkového ustanovení odst. 3 zákona 14/2013 toto nahrazení znamená automatickou novaci smlouvy, aniž dojde ke změně či ztrátě pořadí zapsané hypotéky. Dodala, že patnácté dodatkové ustanovení odst. 4 uvedeného zákona stanoví, že smluvní strany nejsou oprávněny dovolávat se u soudu pozměnění, jednostranné změny nebo ukončení půjčky nebo úvěru. V současné době je indexem uvedeným v ustanovení 3a smlouvy index IRPH Conjunto de Entidades.

45. Pokud jde o fungování IRPH Cajas, předkládající soud zaprvé uvádí, že tento index byl vypočítáván na základě údajů sdělovaných každý měsíc spořitelnami španělské centrální bance a odpovídal prostému průměru, kdy všechny spořitelny měly stejnou váhu bez ohledu na objem poskytnutých úvěrů. Podle tohoto soudu se reprezentativnost spořitelny v rámci IRPH Cajas nezměnila, pokud

17 – Z vyjádření společnosti Bankia vyplývá, že smlouva o hypotečním úvěru dotčená v původním řízení stanovila pohyblivou úrokovou sazbu ve výši 5,25 % pro prvních šest měsíců, a pokud jde o zbývající dobu trvání úvěru, pohyblivou úrokovou sazbu indexovanou na IRPH Cajas navýšenou o marži ve výši 0,25 procentního bodu. Rovněž uvádí, že byla stanovena doba splácení 300 měsíců (25 let) a že od data uzavření smlouvy o hypotečním úvěru dlužník platí dohodnuté částky.

18 – Podle předkládajícího soudu je IRPH Cajas referenčním indexem pro hypoteční úvěry, který je upraven právním předpisem, má normativní sílu, a je tedy legální. Viz body 17 až 19 tohoto stanoviska.

19 – Z písemného vyjádření španělské vlády vyplývá, že jediné přechodné ustanovení vyhlášky 2899/2011 stanovovalo, že IRPH Cajas, IRPH Bancos a index CECA budou nadále zveřejňovány a budou považovány za způsobilé ke všem účelům, dokud nebude zaveden přechodný režim pro dotčené úvěry. Podle této vlády však tyto referenční indexy nemohly úvěrové instituce v nových smlouvách o hypotečním úvěru používat.

20 – V projednávané věci byl novým referenčním indexem ve smlouvě o úvěru index CECA, který rovněž přestal být jedním z oficiálních referenčních indexů, jakmile nabyly účinnosti vyhláška 2899/2011 a oběžník 5/2012. Viz body 21 a 28 tohoto stanoviska.

21 – Viz body 22 až 25 tohoto stanoviska.

ztratila podíl na trhu poté, co během měsíce navýšila úrokovou sazbu nebo provize. V důsledku toho čím více se snížil počet spořitelen, tím více vzrostla váha zbývajících spořitelen v rámci IRPH Cajas, takže jakákoli spořitelna mohla ovlivňovat výsledek tohoto indexu tím, že zvýšila úroky nebo provize, které použila v průběhu daného měsíce.

46. Zadruhé předkládající soud uvádí, že údaje poskytované spořitelnami pro výpočet aritmetického průměru IRPH zahrnovaly RPSN, poplatky a provize, přičemž tyto provize představovaly přibližně více než jednu čtvrtinu procentního bodu nad nominální úrok, jakož i ujednání „o minimálním úroku“ nebo stanovící zaokrouhlování na vyšší jednotku.

47. Zatřetí předkládající soud uvádí, že v souladu s vnitrostátní právní úpravou nebyly sazby, které byly sníženy z důvodu dotací nebo dohod ve prospěch zaměstnanců – a které by snížily výsledek – pro výpočet IRPH zohledňovány.

48. Začtvrté předkládající soud upřesňuje, že jelikož vážené průměrné sazby představují RPSN, pak k tomu, aby IRPH odrážel průměrné úroky na trhu, bylo nezbytné, jak uvedla španělská centrální banka [22], uplatnit za účelem eliminace inflačního účinku provizí zápornou marži, jejíž hodnota závisela na uplatňovaných provizích. V projednávané věci však byla obecně použita kladná marže, a sice IRPH Cajas + 0,25 procentního bodu.

49. Zapáté předkládající soud dodává, že v pobočkách společnosti Bankia byl index IRPH u zákazníků prezentován jako méně proměnlivý a stabilnější než EURIBOR [23], takže je třeba se zabývat tím, zda jednotlivé grafy, vycházející z údajů španělské centrální banky a známé společnosti Bankia, měly být spotřebiteli předloženy, aby se seznámil s vývojem obou sazeb (IRPH a EURIBOR).

50. Předkládající soud konečně uvádí, že všechny tyto údaje, vedle matematického vzorce, který je rovněž součástí jejich srozumitelnosti a který je uveden v příloze VIII odst. 1 oběžníku 8/1990, nasvědčují tomu, že IRPH je jako celek složitým indexem, což by mohlo vyžadovat poskytnutí a zveřejňování více informací, pokud je tento index podstatným prvkem smlouvy.

2. Rozsudek ze dne 14. prosince 2017

51. Z předkládacího rozhodnutí, jakož i z písemného vyjádření španělské vlády a Komise vyplývá, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v rozsudku ze dne 14. prosince 2017 rozhodl o smluvním ujednání podobném ujednání dotčenému ve věci v původním řízení, která stanovovala použití IRPH Entidades [24].

52. S výhradou případných následných ověření předkládajícím soudem z písemného vyjádření španělské vlády vyplývá, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) zohlednil níže uvedené aspekty.

53. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) nejprve konstatoval, že IRPH Entidades je indexem, který je zákonem definován a regulován a který byl vložen do smlouvy o hypotečním úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou úvěr poskytující bankovní institucí prostřednictvím všeobecné smluvní podmínky. Nicméně „strana, která do smlouvy vložila předpřipravené ujednání, smluvně nevymezuje referenční index, ale odkazuje na jeden z oficiálních indexů upravených právními předpisy pro tento druh smluv.

22 – Viz čtvrtý pododstavec odůvodnění oběžníku 5/1994. Viz také bod 17 tohoto stanoviska.

23 – Předkládající soud odkazuje na následující internetové stránky: http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3937/Informe%20IRPH_castella_ok.pdf a https://www.bde.es/f/webbde/Secciones/Publicaciones/Folletos/Fic/Guia_hipotecaria_2013.pdf.

24 – Komise upozorňuje na skutečnost, že „i když tento rozsudek představuje výklad ustanovení směrnice 93/13 soudem posledního stupně, byl vydán, aniž by Soudnímu dvoru byla položena předběžná otázka, o kterou jde v projednávané věci“.

Z toho důvodu musí veřejná správa dbát na to, aby tyto indexy byly v souladu s právní úpravou týkající se transparentnosti bank, a jejich přezkum tedy nespadá do pravomoci soudů rozhodujících v občanskoprávních řízeních. [...] *Samotný* index tedy nemůže být předmětem posouzení transparentnosti z pohledu směrnice 93/13“ [25].

54. Následně Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) po přezkumu ujednání dospěl k závěru, že toto splňuje požadavek transparentnosti z hlediska formálního i věcného. Uvedl, že z formálního hlediska podle něj ujednání splňovalo to, co nazývá „kritérium vložení“, neboť bylo gramaticky jasné, srozumitelné a umožňovalo dlužníkovi, aby pochopil a souhlasil s tím, že pohyblivý úrok v jeho smlouvě o hypotečním úvěru se vypočte na základě sazby stanovené a kontrolované španělskou centrální bankou. Dále uvedl, že z věcného hlediska bylo podle něj ujednání transparentní a umožňovalo spotřebiteli seznámit se s ekonomickou zátěží jeho půjčky. Měl za to, že spotřebitel byl schopen pochopit, že musí zaplatit částku, která je výsledkem součtu indexu a marže. V tomto ohledu měl Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) za to, jak vyplývá z vyjádření španělské vlády, že pokud šlo o oficiální index, bylo pro průměrného spotřebitele, který je běžně informovaný, snadné seznámit se s různými systémy výpočtu a porovnat používané možnosti a že od bankovní instituce nemůže být požadováno, aby nabízela různé indexy, ani to, aby vysvětlovala, jak byl index vytvořen.

55. V tomto ohledu Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) nepovažoval za relevantní skutečnost, že EURIBOR byl pro spotřebitele příznivější, neboť „zpětné posouzení“ nemůže sloužit jako vodítko pro kontrolu transparentnosti [26]. Kromě toho měl za to, že tato úvaha nezohledňuje skutečnost, že úroková sazba odpovídá nikoli indexu, ale indexu zvýšenému o marži, a že nebylo prokázáno, že by marže uplatňované na úvěry indexované podle EURIBORu byly výhodnější než marže uplatňované na úvěry indexované podle IRPH. Rovněž tvrdil, že statisticky byly marže IRPH dokonce nižší a že tyto úvahy nezohledňují ani skutečnost, že marže jsou vyšší či nižší v závislosti na jiných smluvních okolnostech (svolení k inkasu mzdy, vinkulace atd.). Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) upřesnil, že důležitý není rozdíl mezi IRPH a EURIBORem, ale budoucí vývoj IRPH, a že nelze od banky požadovat, aby tento vývoj znala, ani aby o něm informovala dlužníka. Předchozí vývoj hodnoty EURIBORu a hodnoty IRPH byly mimoto relativně podobné.

56. Konečně, Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) dospěl k závěru, že je rozporuplné tvrdit, že banka věděla, že IRPH je výhodnější než EURIBOR, a přitom byl IRPH uplatněn u méně než 15 % úvěrů. Z týchž důvodů by mohl být zrušen odkaz na EURIBOR, pokud by jeho vývoj byl méně příznivý.

57. Poté, co jsem uvedl skutečnosti zmíněné předkládajícím soudem a zúčastněnými, budu se nyní zabývat analýzou právních problémů, které předběžné otázky nastolují.

B. K předběžným otázkám

1. K první předběžné otázce: rozsah výjimky uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13

58. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je to, zda IRPH Cajas může podléhat kontrole transparentnosti ve smyslu směrnice 93/13. Nicméně, jak tvrdila společnost Bankia, španělská vláda, jakož i Komise, jelikož se IRPH Cajas řídí podzákonnými předpisy, nemůže být sám o sobě předmětem takové kontroly.

25 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

26 – Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) se za tímto účelem opírá o úvahy Soudního dvora uvedené v bodech 53 a 54 rozsudku ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703).

59. Mám za to, že tato otázka se liší od otázky, zda smluvní ujednání obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, které stanoví použití tohoto indexu pro účely výpočtu pohyblivé úrokové sazby uvedeného úvěru, jako je tomu v projednávané věci, spadá do působnosti směrnice 93/13.

60. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudnímu dvoru přísluší, aby v rámci spolupráce s vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU poskytl předkládajícímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen, a z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázku, která je mu položena [27].

61. V projednávané věci mám za to, že první předběžnou otázku je třeba chápat tak, že její podstatou je, zda čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že z působnosti této směrnice je vyloučeno takové smluvní ujednání uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, jako je ujednání dotčené v původním řízení, které stanoví úrokovou sazbu na základě jednoho ze šesti oficiálních a zákonných referenčních indexů, které mohou úvěrové instituce použít pro hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou.

62. Úvodem je třeba posoudit argument španělské vlády, podle kterého vzhledem k tomu, že IRPH Cajas je oficiální a zákonný index, který se řídí podzákonnými a správními předpisy zveřejňovanými měsíčně v *Boletín Oficial del Estado*, otázka kontroly transparentnosti tohoto indexu nespadá do působnosti směrnice 93/13, a to podle jejího čl. 1 odst. 2. Jelikož uvedený index nemůže být prohlášen za zneužívající, nemá tudíž jeho uvedení ve sporné klauzuli na tento výklad žádný vliv.

63. V tomto ohledu španělská vláda a společnost Bankia tvrdily, že po zrušení IRPH Cajas byl index, který je v současnosti uplatňován na smlouvu o hypotečním úvěru dotčenou ve věci v původním řízení, a sice IRPH Conjunto de Entidades, uplatněn na základě zákonného kogentního ustanovení, a sice patnáctého dodatkového ustanovení odst. 2 zákona 14/2013. IRPH Conjunto de Entidades se tedy použije od nabytí jeho účinnosti povinně, tak aby byla dodržována rovnováha zavedená zákonodárcem. Navíc společnost Bankia upřesnila, že zákon 14/2013 stanoví, že smluvní strany nedisponují žádným prostředkem, jehož prostřednictvím by se mohly dožadovat pozměnění, jednostranné změny nebo ukončení půjčky či úvěru v reakci na uplatnění patnáctého dodatkového ustanovení odst. 4 zákona 14/2013. Tvrdí tedy, že IRPH Cajas je podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 vyloučen z působnosti této směrnice.

64. Nicméně z právního a skutkového rámce vylíčeného předkládajícím soudem jsem pochopil, že v okamžiku uzavření smlouvy o hypotečním úvěru dotčené ve věci v původním řízení, což je okamžik, ke kterému musí vnitrostátní soud posuzovat zneužívající povahu smluvního ujednání [28], indexem IRPH, který figuroval ve sporném ujednání pro účely výpočtu pohyblivé úrokové sazby, nebyl IRPH Conjunto de Entidades – který nahradil IRPH Cajas v souladu s patnáctým dodatkovým ustanovením odst. 2 zákona 14/2013, což vedlo k automatické novaci smlouvy – ale IRPH Cajas, který byl zaveden oběžníkem 8/1990. Skutečnost, že IRPH Conjunto de Entidades je v současné době oficiálním referenčním indexem, který je uveden v ustanovení 3a smlouvy o hypotečním úvěru, a že byl použit v souladu se zákonem na základě kogentního ustanovení, a sice patnáctého dodatkového ustanovení odst. 2 zákona 14/2013, nemá vliv na analýzu sporného ujednání, jež stanoví uplatnění IRPH Cajas, tak jak znělo v okamžiku uzavření smlouvy.

27 – Viz rozsudky ze dne 17. července 1997, Krüger (C-334/95, EU:C:1997:378, body 22 a 23); ze dne 8. prosince 2011, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-157/10, EU:C:2011:813, bod 18), jakož i ze dne 21. prosince 2016, Ucar a Kilic (C-508/15 a C-509/15, EU:C:2016:986, bod 51).

28 – Připomínám, že „podle 4 odst. 1 této směrnice se musí zneužívající povaha smluvního ujednání posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, které jsou předmětem smlouvy, a s odvoláním na všechny okolnosti, které v okamžiku uzavření smlouvy provázely její uzavření“ [rozsudky ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 39); ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, bod 42); ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 71), jakož i ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, bod 61). K této otázce viz rovněž mé stanovisko ve věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2018:724, bod 70)].

65. Je tedy zřejmé, že vyvstalá otázka se týká sporného ujednání, které stanoví použití IRPH Cajas [29]. Ve snaze ji zodpovědět nejprve stručně představím relevantní judikaturu Soudního dvora týkající se výkladu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 a dále ve světle této judikatury posoudím, zda toto sporné ujednání spadá pod směrnici 93/13.

a) Stručné připomenutí judikatury Soudního dvora

66. Pro začátek je třeba připomenout, že přezkum prováděný vnitrostátním soudem i bez návrhu lze požadovat pouze tehdy, pokud jde o smluvní podmínku, která spadá do oblasti působnosti směrnice 93/13, která je definována v jejím článku 1 [30]. Podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy, jsou vyloučeny z působnosti této směrnice.

67. V rozsudku RWE Vertrieb [31] Soudní dvůr poprvé objasnil pojem „závazné právní a správní předpisy“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13. V tomto ohledu Soudní dvůr připomenul, že toto ustanovení zavádí výjimku z působnosti této směrnice, která se týká smluvních ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy [32]. Tato výjimka předpokládá, že jsou splněny dvě podmínky. Zaprvé musí být smluvní ujednání odrazem právního nebo správního předpisu a zadruhé musí být toto právní ustanovení závazné [33].

68. Za účelem zjištění, zda jsou tyto podmínky splněny, Soudní dvůr prohlásil, že přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ověřil, zda je toto ujednání odrazem ustanovení vnitrostátního práva, jež se použijí na smluvní strany nezávisle na jejich volbě (kogentně), nebo ustanovení, která se použijí subsidiárně, tedy v případě neexistence odlišného ujednání mezi smluvními stranami v tomto ohledu [34].

69. Vnitrostátní soud tak musí ověřit, zda ujednání dotčené v původním řízení odráží ustanovení závazných vnitrostátních právních předpisů ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 [35], a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že s ohledem zejména na cíl této směrnice, a sice ochranu spotřebitele, musí být výjimka stanovená v tomto ustanovení vykládána striktně [36].

70. Poté, co jsem stručně představil obecný judikatorní rámec týkající se výkladu tohoto ustanovení, ho nyní použiji na předloženou věc.

29 – Sama španělská vláda v bodech 8 a 17 svého písemného vyjádření uvádí, že ujednáním sporným ve věci v původním řízení je ujednání stanovující IRPH Cajas a že vyhláška ze dne 5. května 1994 byla použitelná v okamžiku uzavření hypotečního úvěru, který je předmětem projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

30 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 28).

31 – Rozsudek ze dne 21. března 2013, C-92/11, EU:C:2013:180.

32 – Rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 25).

33 – Viz rozsudky ze dne 10. září 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 78), a ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 28). Podle Soudního dvora je tato výjimka z použití režimu směrnice 93/13 odůvodněna skutečností, že je v zásadě legitimní předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce zavedl rovnováhu mezi všemi právy a povinnostmi stran určitých smluv. Viz rovněž rozsudky ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 28), a ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 53).

34 – Viz rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 26). Viz rovněž rozsudky ze dne 10. září 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 76), a ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 27). Viz rovněž třináctý bod odůvodnění směrnice 93/13.

35 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 30), jakož i stanovisko generálního advokáta N. Wahla (C-186/16, EU:C:2017:313, bod 59). Viz rovněž rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, body 69 a 70).

36 – Viz rozsudky ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 31), a ze dne 10. září 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 77).

b) Vztahuje se na sporné ustanovení výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13?

71. Úvodem je třeba zdůraznit, že jak vyplývá z předchozích bodů tohoto stanoviska, pokud smluvní ujednání odráží kogentní či dispozitivní právní či správní předpis, otázka, zda toto ustanovení spadá do působnosti směrnice 93/13, nevyvstává. Na takové ujednání se totiž ustanovení této směrnice jednoduše nevztahují.

72. Naproti tomu, pokud má vnitrostátní soud za to, že dotčené ustanovení neukládá bankovní instituci povinnost zvolit si oficiální referenční index z těch, které jsou stanoveny v tomto ustanovení, ale umožňuje použití jiných referenčních indexů, byla by otázka, zda smluvní ujednání, které jej přebírá, spadá do působnosti směrnice 93/13, bez jakékoliv pochybnosti relevantní. Je totiž jasné, že takové ustanovení by do působnosti směrnice spadalo. Podle mého názoru by tomu bylo stejně, pokud by tato právní úprava ukládala bankovní instituci, aby si zvolila oficiální referenční index z těch, které jsou v ní stanoveny [37].

73. V projednávané věci má předkládající soud za to, že sporné ustanovení, předpřipravené bankovní institucí, odráží ustanovení vnitrostátního práva. Tvrdí však, že podmínky stanovené judikaturou Soudního dvora k tomu, aby se mohla použít výjimka podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, nejsou splněny. Vnitrostátní ustanovení obsažené ve sporném ujednání totiž není závazné, jelikož se jedná o právní nebo správní předpis, který upravuje pohyblivý a smluvní úrok, který prodávající nebo poskytovatel vložil do smlouvy *fakultativně*, a to v tom smyslu, že se IRPH Cajas neuplatňuje povinně, nezávisle na volbě stran. Kromě toho toto ustanovení není pro případ absence dohody dispozitivní [38].

74. V projednávané věci, pokud jde o IRPH Cajas obsažený ve sporném ujednání, z právního rámce projednávané věci vyplývá, že druhé dodatkové ustanovení vyhlášky ze dne 5. května 1994, citované předkládajícím soudem, zmocnilo španělskou centrální banku k tomu, aby prostřednictvím oběžníku (oběžník 8/1990 ve znění oběžníku 5/1994, který je v současné době již zrušen, ale byl účinný v době uzavření smlouvy) definovala „soubor indexů nebo oficiálních referenčních sazeb, které mohou úvěrové instituce uplatňovat na hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou“ [39].

75. Z vyjádření společnosti Bankia vyplývá, že vyhláška ze dne 5. května 1994 v čl. 6 odst. 2 stanovovala, že v případě úvěrů s pohyblivou úrokovou sazbou podléhajících této vyhlášce mohou úvěrové instituce používat jako referenční index nebo referenční sazbu pouze „*ty, které splňují obě následující podmínky*: a) nezávisí výlučně na samotné úvěrové instituci a nemohou jí být ovlivněny na základě dohod či jednání vědomě paralelního s jinými institucemi; b) údaje, z nichž index vychází, byly shromážděny objektivní matematickou metodou.

76. Z vyjádření společnosti Bankia rovněž vyplývá, že čl. 6 odst. 3 body 1 a 2 vyhlášky ze dne 5. května 1994 stanovoval, že „[p]okud jde o úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou podléhající této vyhlášce, není nutné sdělovat dlužníkovi jednotlivě změny použitelné úrokové sazby, jestliže jsou splněny následující dvě podmínky: 1. *bylo dohodnuto*, že se použije index nebo oficiální referenční sazba vybrané mezi indexy a sazbami uvedenými ve druhém dodatkovém ustanovení této vyhlášky; 2. úroková sazba použitelná na úvěr je určena způsobem stanoveným v ustanovení 3a odst. 1 písm. a) nebo b) přílohy II této vyhlášky“ [40].

37 – Viz bod 83 tohoto stanoviska.

38 – Španělská právní nauka, která okomentovala rozsudek ze dne 14. prosince 2017, má za to, že se jedná o ustanovení, které není ani kogentní, ani dispozitivní. Viz Cámara Lapuente, S., „IRPH y STS 14. 12. 2017: dos colosos con pies de barro. El art. 1.2 de la Directiva 93/13 no blinda en realidad cualquier cláusula que reproduzca “normas”. Transparencia lejos del suelo », *Comentarios a las Sentencias de Unificación de Doctrina (Civil y Mercantil)*, Mariano Yzquierdo Tolsada (coord.), č. 9, Dykinson, 2017, s. 211 až 236, zejména s. 219 a 222.

39 – Viz bod 15 tohoto stanoviska. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

40 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

77. Jak v tomto ohledu uvedla španělská vláda ve svém písemném vyjádření, vyhláška ze dne 5. května 1994 ve své příloze II, nadepsané „Finanční ujednání smluv o hypotečním úvěru, na něž se vztahuje tato vyhláška“, uváděla informace, které musí být obsaženy v těchto ujednáních. Z uvedeného vyjádření vyplývá, že bod 3a této přílohy II, nadepsaný „pohyblivá úroková sazba“, zejména uváděl, že při stanovení pohyblivé úrokové sazby musí být sazba vyjádřena v jedné z forem stanovených v tomto ustanovení. Bod 3a písm. a), b) a c) uvedené přílohy II odkazoval na definice pohyblivé úrokové sazby za použití referenčního indexu, *nebo* podle písmene d) daného bodu „*[j]akýmkoli jiným způsobem* za podmínky, že sazba bude jasná, konkrétní a pro dlužníka srozumitelná a že bude v souladu s právem“ [41].

78. S výhradou případného následného ověření předkládajícím soudem se tedy zdá, že vyhláška ze dne 5. května 1994 v případě úvěrů s pohyblivou úrokovou sazbou neuložila povinnost použít jeden ze šesti oficiálních referenčních indexů, mezi které patřil i IRPH Cajas, ale jak vyplývá z vnitrostátních ustanovení citovaných společností Bankia v jejím vyjádření zmíněném v bodě 75 tohoto stanoviska, zavedla podmínky, které musí splňovat „indexy nebo referenční sazby“ k tomu, aby je bankovní instituce mohly používat. Smluvní strany tedy *nemusely povinně volit* mezi šesti oficiálními referenčními indexy stanovenými oběžníkem 8/1990 [42]. V tomto ohledu je sice pravda, že všech šest oficiálních referenčních indexů definovaných v oběžníku 8/1990 v zásadě splňovalo obě uvedené podmínky, avšak s výhradou případného následného ověření předkládajícím soudem to nic nemění na tom, že společnost Bankia měla, jak vyplývá z bodu 3a písm. d) přílohy II vyhlášky ze dne 5. května 1994 [43], možnost stanovit pohyblivou úrokovou sazbu „jakýmkoli jiným způsobem za podmínky, že sazba bude jasná, konkrétní a pro dlužníka srozumitelná a že bude v souladu s právem“. Právě v tomto kontextu předkládající soud odkazuje na možnost, aby v okamžiku uzavření smlouvy, tedy 19. července 2001, byl použit index EURIBOR, který byl ve Španělsku zaveden v roce 1999 [44]. Je třeba připomenout, že z právního rámce projednávané věci vyplývá, že v okamžiku uzavření smlouvy nebyl EURIBOR jedním ze šesti oficiálních indexů stanovených oběžníkem 8/1990. Jak však uvedl předkládající soud, v okamžiku uzavření smlouvy mohla banka zvolit EURIBOR jako referenční index.

79. Tento závěr je podpořen písemnými vyjádřeními společnosti Bankia, která jasně tvrdí, že „*IRPH ne[byl] pro smluvní strany povinný*“ [45].

80. Konečně je třeba zdůraznit, že Komise ve svém písemném vyjádření uvádí, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) tím, že posoudil *transparentnost dotčeného ujednání*, aniž zpochybnil použitelnost směrnice 93/13, sám v rozsudku ze dne 14. prosince 2017 implicitně uznal, že se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 nepoužije na smluvní ujednání, které stanoví použití IRPH Cajas.

81. Kromě toho Komise rovněž uvádí, že rozsudek ze dne 14. prosince 2017 obsahuje odlišné stanovisko, které vypracovali dva soudci této nejvyšší instance, a sice Francisco Javier Orduña Moreno a Francisco Javier Arroyo Fiestas, a v němž se uvádí, že „předmětem tohoto [soudního] přezkumu není samotný index, tedy index jako odraz právního nebo správního předpisu, který ho činí oficiálním, *ale*

41 – Viz bod 18 vyjádření španělské vlády.

42 – Z právního rámce projednávané věci vyplývá, že mezi šesti oficiálními referenčními indexy stanovenými v oběžníku 8/1990 byly kromě již uvedených referenčních indexů (IRPH Bancos, IRPH Cajas a IRPH Entidades) následující tři referenční indexy: index CECA, vnitřní míra výnosnosti na sekundárním trhu veřejných dluhopisů se zbytkovou splatností dva až šest let a MIBOR. Posledně uvedený index zanikl v roce 1999, kdy byl ve Španělsku zaveden index EURIBOR. Jak vyplývá z písemného vyjádření španělské vlády, dodatečný oficiální referenční index navázaný na EURIBOR byl zaveden oběžníkem španělské centrální banky 7/1999. Viz poznámka pod čarou 13 tohoto stanoviska.

43 – Viz bod 77 tohoto stanoviska.

44 – Viz poznámky pod čarou 13 a 42 tohoto stanoviska.

45 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska. Podle společnosti Bankia spočívá závazná povaha indexu IRPH v tom, že jakmile je tento index zvolen, je vtělen do smlouvy o hypotečním úvěru jako celku, a to bez jejího pozměnění a s nutností jejího dodržování smluvními stranami. S tímto argumentem nesouhlasím. Podle mého názoru, i když bankovní instituce nemůže do předem vypracovaného ujednání jednostranně včlenit definici oficiálního referenčního indexu, ani způsob jeho výpočtu, může vždy stanovit marži, kterou přičte k indexu, jako je tomu ve věci v původním řízení, kdy navzdory doporučením španělské centrální banky ohledně použití záporné marže pro přizpůsobení RPSN této transakce tržní RPSN se společnost Bankia rozhodla uplatnit kladnou marži ve výši 0,25 procentního bodu.

jeho použití ve všeobecných podmínkách“ [46]. V tomto odlišném stanovisku je rovněž upřesněno, že pokud jde o kritérium závazné povahy vnitrostátního ustanovení, „ani o tento případ se v projednávané věci nejedná, jelikož poskytovatel používá *jeden ze sedmi referenčních indexů*, které tehdy byly povoleny (mezi které patří indexy MIBOR, CECA a EURIBOR); z toho plyne, že IRPH Entidades nebyl jediným indexem, který mohl sloužit jako referenční hodnota, a jeho použití nebylo pro poskytovatele závazné“ [47].

82. Vzhledem k tomu, že výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládána striktně, a s výhradou případného následného ověření předkládajícím soudem z předchozích úvah vyplývá, že sporné ujednání spadá do oblasti působnosti směrnice 93/13 a že posouzení případně zneužívající povahy této ujednání může být předmětem soudního přezkumu.

83. V každém případě, jak jsem již uvedl v bodě 72 tohoto stanoviska, i kdyby měl předkládající soud za to, že ustanovení použitelná ve věci v původním řízení byla pro bankovní instituce povinná, mám za to, že na sporné ujednání se směrnice 93/13 vztahuje. Pouhá skutečnost, že vnitrostátní ustanovení umožňuje bankovní instituci fakultativně zahrnout do všeobecných podmínek smlouvy o hypotečním úvěru index, který byl vybrán z několika oficiálních referenčních indexů v něm uvedených, totiž podle mého názoru stačí k úvaze, že takové ustanovení *není závazné* ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, a že se tedy tato směrnice použije. Podle mě je tedy jasné, že výjimka stanovená v tomto ustanovení se nemůže uplatnit na smluvní ujednání, které odráží právní nebo správní předpis, který omezuje autonomii vůle stran, *avšak zcela ji nevylučuje*.

84. Navíc mi není jasné, jak by mohl členský stát tvrdit, že smluvní ujednání není zneužívající z toho důvodu, že odráží závazné ustanovení, jehož obsah je v rozporu s užitečným účinkem směrnice 93/13.

85. S ohledem na výše uvedené skutečnosti mám tedy za to, že směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že z její působnosti není vyloučeno takové smluvní ujednání uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, jako je ujednání dotčené v původním řízení, které stanoví úrokovou sazbu na základě jednoho ze šesti zákonných oficiálních referenčních indexů, které mohou úvěrové instituce použít pro hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou.

2. Ke druhé předběžné otázce: rozsah a obsah kontroly transparentnosti sporného ustanovení podle s čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13

86. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda směrnice 93/13, a zejména její článek 8 brání tomu, aby vnitrostátní soud mohl použít čl. 4 odst. 2 této směrnice za tím účelem, aby neposuzoval případně zneužívající povahu smluvního ujednání, které je sepsáno jasným a srozumitelným jazykem a které se týká hlavního předmětu smlouvy, pokud toto posledně uvedené ustanovení nebylo vnitrostátním zákonodárcem provedeno do jeho právního řádu. Předkládající soud se dále táže, jaké informace musí prodávající nebo poskytovatel v souladu s čl. 4 odst. 2 a článkem 5 směrnice 93/13 případně spotřebiteli sdělit, aby dodržel požadavek transparentnosti smluvního ujednání, které stanoví úrokovou sazbu na základě zákonného referenčního indexu, jako je IRPH Cajas, jehož matematický vzorec je pro průměrného spotřebitele příliš složitý a málo transparentní. Konečně se táže, zda neposkytnutí informací musí být považováno za nepoctivé jednání.

46 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

47 – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

a) Ke druhé otázce písm. a)

87. Dříve, než se vyjádřím k první části druhé otázky, která se týká výkladu nejen čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, ale i článků 5 a 8 této směrnice, je třeba upřesnit kontext, v němž je tato otázka položena. Začnu tedy připomenutím judikatury Soudního dvora.

1) Rozsudek Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid

88. Pokud jde o otázku, zda článek 8 brání tomu, aby vnitrostátní soud mohl použít čl. 4 odst. 2 této směrnice za účelem toho, že nebude posuzovat případně zneužívající povahu smluvního ujednání, které je sepsáno jasným a srozumitelným jazykem a týká se hlavního předmětu smlouvy, pokud toto posledně uvedené ustanovení nebylo vnitrostátním zákonodárcem provedeno do jeho právního řádu, musím úvodem zdůraznit, že Soudní dvůr již na tuto otázku odpověděl v rozsudku Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid [48].

89. V tomto rozsudku Soudní dvůr nejprve uvedl, jak naznačil předkládající soud v projednávané věci, že „ze spisu předloženého Soudnímu dvoru [vyplývá, že] zákon 7/1998[[49]] do vnitrostátního práva neprovedl čl. 4 odst. 2 směrnice [93/13]“ [50]. Soudní dvůr dále potvrdil, že podle španělských právních předpisů proto vnitrostátní soud může ve sporu týkajícím se smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem vždy posoudit zneužívající povahu ujednání, které nebylo sjednána individuálně a které se týká zejména hlavního předmětu této smlouvy, a to i v případě, kdy bylo toto ujednání prodávajícím nebo poskytovatelem jasným a srozumitelným jazykem předpřipraveno [51]. Za těchto okolností Soudní dvůr nakonec konstatoval, že tím, že umožňuje úplný soudní přezkum zneužívající povahy takových ujednání figurujících ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, jako jsou ujednání uvedená v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, „španělská právní úprava […] umožňuje v souladu s článkem 8 [této] směrnice zajistit spotřebiteli vyšší účinnou ochranu, než je ochrana stanovená směrnicí“ [52] .

2) Stanovisko španělské vlády

90. V projednávané věci se španělská vláda domnívá [53], že i když čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 sice nebyl formálně proveden do španělského práva, nelze toto formální neprovedení vykládat, jak činí předkládající soud, jako výslovnou vůli španělského zákonodárce umožnit přezkum zneužívající povahy aspektů, které se týkají hlavního předmětu smlouvy, pokud jsou sepsány jasným a srozumitelným

48 – Rozsudek ze dne 3. června 2010 (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 44). Předběžné otázky v této věci položil Tribunal Supremo (Nejvyšší soud).

49 – Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (zákon 7/1998 o všeobecných smluvních podmínkách) ze dne 13. dubna 1998 (BOE č. 89 ze dne 14. dubna 1998).

50 – Rozsudek ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 41).

51 – Viz rozsudek ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 42).

52 – Rozsudek ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 43).

53 – Toto stanovisko sdílí společnost Bankia, která tvrdí, že „podle současné právní nauky i judikatury byl čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 do španělského právního řádu proveden“.

jazykem [54]. V tomto ohledu tato vláda tvrdí, že po rozsudku Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid [55] Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v rozsudku ze dne 18. června 2012 [56] rozhodl, že vůlí zákonodárce bylo provést čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 do španělského práva a že reforma provedená zákonem 7/1998 svědčí o výslovném provedení tohoto článku [57].

91. V tomto ohledu se se stanoviskem španělské vlády neztotožňuji. Podle mého názoru je totiž úvaha, na níž je založeno, v rozporu s judikaturou Soudního dvora týkající se provádění směrnic, a zejména se zásadami právní jistoty, transparentnosti a loajální spolupráce.

3) Důsledek neprovedení čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13

92. Podle čl. 288 třetího pododstavce SFEU je směrnice závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků k dosažení takového výsledku se ponechává vnitrostátním orgánům. Z toho vyplývá, že Španělské království, stejně jako kterýkoli členský stát, si může zvolit formu a prostředky pro provedení směrnic.

93. Je rovněž obecně známo, že provedením směrnic se rozumí proces, kdy příslušný vnitrostátní zákonodárný orgán nebo orgány transformují obsah směrnic do vnitrostátních právních předpisů [58]. V tomto kontextu *zásada právní jistoty* vyžaduje, aby členský stát přijal právní a správní předpisy nezbytné k zajištění úplného provedení ustanovení směrnice do vnitrostátního práva [59]. I když není třeba, aby každé jednotlivé ustanovení směrnice bylo provedeno přímo či výslovně, *povinnost transparentnosti* může ve skutečnosti vyžadovat určité jednání, zejména poskytnutí určitých informací Komisi [60]. „K povinnosti vycházející ze samotné směrnice a jejího závazného účinku“ podle čl. 288 třetího pododstavce SFEU totiž přistupuje rovněž „podpůrná povinnost“ vycházející z čl. 4 odst. 3 SEU, „která vyžaduje loajální spolupráci mezi vnitrostátními a unijními orgány při uplatňování pravidel Smluv“ [61].

54 – Na podporu tohoto argumentu španělská vláda přiložila ke svému písemnému vyjádření článek právní nauky, který zdůrazňuje, že neprovedení čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 zákonem 7/1998 totiž vyplývá „z chyby plynoucí z nedbalosti při parlamentním hlasování, která vedla k odstranění doslovné formulace tohoto ustanovení z právního předpisu“. Daný autor má za to, že tato chyba nebyla v pozdějších legislativních změnách opravena, a rovněž upřesňuje, že od té doby jsou nejen právní nauka, ale i vnitrostátní judikatura rozděleny, pokud jde o důsledky tohoto omylu, a to přinejmenším do vynesení rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) č. 241/2013 ze dne 9. května 2013 (ES:TS:2013:1916). V tomto ohledu tento autor zejména dospěl k závěru, že se Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) pokusil tuto nejistotu ve Španělsku odstranit, ale že španělský zákonodárce navzdory tomu, že měl několik příležitostí vyjasnit, zda byl čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 řádně proveden, „se nezdá být připraven tak učinit“. Uvedený autor tvrdí, že „právní reformy schválené španělským parlamentem v květnu 2013 za účelem přizpůsobení španělského systému rozsudku ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), ani návrh provedení směrnice“ Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. 2011, L 304, s. 64), se nezabývaly otázkou zneužívajících ujednání týkajících se podstatných prvků smlouvy. Viz Cámara LaPuente, S., „¿De verdad puede controlarse el precio de los contratos mediante la normativa de cláusulas abusivas? De la STJUE de 3 de junio de 2010 (Caja de Madrid, C-484/08) y su impacto aparente y real en la jurisprudencia española a la STS (pleno) de 9 de mayo de 2013 sobre las cláusulas suelo“, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, svazek 5(2), 2013, s. 209 až 233, zejména s. 226, 227 a 233.

55 – Rozsudek ze dne 3. června 2010 (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 44).

56 – ES:TS:2012:5966.

57 – Španělská vláda ve svém písemném vyjádření uvedla výňatek z druhé části odůvodnění rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ze dne 18. června 2012: „Při novelizaci původního obecného zákona o ochraně spotřebitele z roku 1984 prostřednictvím vložení nového čl. 10 byl v odst. 1 písm. c) široký pojem „spravedlivá rovnováha mezi stranami smlouvy“ nahrazen výrazem „významná nerovnováha v právech a povinnostech“ v souladu s ustanoveními směrnice, jejichž cílem je omezit kontrolu obsahu, která může být provedena, pokud jde o případnou zneužívající povahu ujednání; lze tedy tvrdit, že nedochází ke kontrole cen ani rovnováhy plnění v pravém slova smyslu“. Podle této vlády Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v uvedeném rozsudku dodal, že „i když právní nauka není v tomto ohledu jednomyslná, je třeba na základě teleologického použití čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 dospět k závěru, že ač jsou základní prvky smlouvy vyloučeny z přezkumu obsahu, mohou být přesto předmětem kontroly kritéria vložení ujednání a transparentnosti [čl. 5 odst. 5 a článek 7 zákona 7/1998 o obecných smluvních podmínkách a čl. 10 odst. 1 písm. a) obecného zákona o ochraně spotřebitele]“. Španělská vláda rovněž upřesňuje, že Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) potvrdil toto rozhodnutí v rozsudku ze dne 9. května 2013 (ES:TS:2013:1916).

58 – Viz Prechal, S., *Directives in EC Law*, 2. vydání, Oxford EC Law Library, Oxford, 2009, s. 6.

59 – K zásadě právní jistoty a k provedení směrnic viz Tridimas, T., *The General Principles of EU La*w, 2. vydání, Oxford EC Law Library, Oxford, 2006, s. 246 a 247.

60 – V tomto smyslu viz Prechal, S., op. cit., s. 6.

61 – Simon, D., *Le Système juridique communautaire*, 3. vydání, Presses universitaires de France, Paříž, 2006, s. 328 až 332. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

94. Konkrétně je třeba nezapomínat na to, že v rámci výkladu čl. 288 třetího pododstavce SFEU, který byl předmětem hojné judikatury, je sice pravda, že provedení směrnice nevyžaduje nezbytně legislativní činnost každého členského státu, je nicméně nezbytné, aby dotčené vnitrostátní právo efektivně zaručovalo plnou použitelnost směrnice, aby právní situace vyplývající z tohoto práva byla *dostatečně přesná a jasná* a aby příjemci práv měli možnost plně znát svá práva a popřípadě se jich mohli dovolávat před vnitrostátními soudy [62].

95. V tomto ohledu Soudní dvůr již rozhodl, že vnitrostátní judikatura, i kdyby byla považována za ustálenou, která vykládá vnitrostátní právní předpisy způsobem pokládaným za konformní s požadavky směrnice, nemůže být charakterizována takovou přesností a jasností, které jsou vyžadovány za účelem splnění požadavku právní jistoty, a to zejména v oblasti ochrany spotřebitele [63]. To platí tím spíše, pokud ustálená vnitrostátní judikatura vykládá a používá ustanovení směrnice, kterou vnitrostátní zákonodárce neprovedl. Taková vnitrostátní judikatura tudíž nemůže vykazovat přesnost a jasnost, které jsou nezbytné k tomu, aby byl vytvořen vhodný právní základ k úpravě ochrany spotřebitele, nebo jako je tomu v projednávané věci, k tomu, aby byla provedena výjimka stanovená v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13.

96. I když tedy po přečtení spisu předloženého Soudnímu dvoru v projednávané věci chápu, že se Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve svých rozsudcích ze dne 18. června 2012 [64] a 9. května 2013 [65] pokusil napravit dřívější protichůdnou judikaturu a zajistit zejména soudržnost vnitrostátního právního řádu, je věcí španělského zákonodárce, aby případně zasáhl a přijal vhodná opatření, pokud by se rozhodl provést čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, což s ohledem na judikaturu připomenutou v bodech 94 a 95 tohoto stanoviska z předkládacího rozhodnutí ani ze znění spisu předloženého Soudnímu dvoru nevyplývá.

97. Navíc je třeba zaprvé připomenout, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 *není kogentním a závazným ustanovením*, které členské státy musí jako takové povinně provést. Toto ustanovení totiž stanoví omezení práv, která jednotlivcům plynou z unijního práva. V tomto ohledu Soudní dvůr již rozhodl, že konkrétně za účelem zajištění cílů ochrany spotřebitele sledovaných touto směrnicí musí být směrnice provedena v plném rozsahu tak, aby se zákaz posouzení zneužívající povahy týkal pouze těch ujednání, která jsou sepsána jasným a srozumitelným jazykem [66].

62 – Viz rozsudky ze dne 23. května 1985, Komise v. Německo (29/84, EU:C:1985:229, bod 23); ze dne 23. března 1995, Komise v. Řecko (C-365/93, EU:C:1995:76, bod 9); ze dne 10. května 2001, Komise v. Nizozemsko (C-144/99, EU:C:2001:257, bod 17); ze dne 9. září 2004, Komise v. Španělsko (C-70/03, EU:C:2004:505, bod 36), a ze dne 23. dubna 2009, Komise v. Belgie (C-292/07, nezveřejněný, EU:C:2009:246, bod 120). Podle generálního advokáta Tizzana „členské státy musí v dotčené oblasti stanovit *konkrétní právní rámec*, který uvede vnitrostátní právní řád do souladu s ustanoveními směrnice. Tento právní rámec musí být vymezen tak, aby neponechával prostor pro jakékoliv *pochybnosti nebo nejednoznačnosti*, nejen pokud jde o obsah použitelné vnitrostátní právní úpravy a její soulad se směrnicí, ale rovněž co se týče formální hodnoty této právní úpravy a její přiměřenosti k tomu, aby sloužila jako náležitý právní základ pro regulaci odvětví“. Viz stanovisko generálního advokáta Tizzana ve věci Komise v. Nizozemsko (C-144/99, EU:C:2001:50, bod 15). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

63 – Viz rozsudky ze dne 10. května 2001, Komise v. Nizozemsko (C-144/99, EU:C:2001:257, bod 21), a ze dne 10. července 2014, Komise v. Belgie (C-421/12, EU:C:2014:2064, bod 46). Viz rovněž rozsudek ze dne 9. prosince 2003, Komise v. Itálie (C-129/00, EU:C:2003:656, bod 33): „Je-li vnitrostátní právní úprava předmětem rozdílných soudních výkladů, které by mohly být vzaty v úvahu, přičemž jedny vedou k použití uvedené právní úpravy, které je slučitelné s [unijním] právem [...], a druhé k použití s tímto právem neslučitelnému, je třeba konstatovat, že tato právní úprava přinejmenším není dostatečně jasná na to, aby bylo zajištěno její použití slučitelné s [unijním] právem [...]“.

64 – ES:TS:2012:5966.

65 – ES:TS:2013:1916.

66 – Viz rozsudky ze dne 10. května 2001, Komise v. Nizozemsko (C-144/99, EU:C:2001:257, bod 22), a ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 39).

98. Zadruhé, jak bylo připomenuto v bodě 89 tohoto stanoviska, neprovedení do vnitrostátního práva znamená, že španělská právní úprava tím, že umožňuje úplný soudní přezkum zneužívající povahy takových ujednání figurujících ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, jako jsou ujednání uvedená v čl. 4 odst. 2 této směrnice, umožňuje v souladu s článkem 8 směrnice zajistit vyšší úroveň ochrany, než je úroveň stanovená v uvedené směrnici, a to i když se dané ujednání týká hlavního předmětu smlouvy nebo poměru kvalita-cena daného plnění.

99. A konečně zatřetí, pokud jde o požadavek, aby smluvní ujednání byla v souladu s čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 sepsána jasným a srozumitelným jazykem, je ustálenou judikaturou, že tento požadavek je rovněž připomenut v článku 5 této směrnice [67], a proto, jak zdůraznila Komise ve svém písemném vyjádření, kontrola transparentnosti ujednání je součástí posouzení zneužívající povahy ve smyslu čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice. Španělské soudy jsou tudíž v rámci posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání podle čl. 3 odst. 1 téže směrnice povinny zkoumat transparentnost těchto ujednání v souladu s článkem 5 směrnice.

100. Za těchto okolností jsem toho názoru, že článek 8 směrnice 93/13 brání tomu, aby vnitrostátní soud mohl použít čl. 4 odst. 2 této směrnice za tím účelem, že nebude posuzovat případně zneužívající povahu takového ujednání, jako je ujednání dotčené v původním řízení, které je sepsáno jasným a srozumitelným jazykem a které se týká hlavního předmětu smlouvy, pokud toto ustanovení nebylo vnitrostátním zákonodárcem provedeno do jeho právního řádu.

b) Ke druhé otázce písm. b) a c)

101. Druhá a třetí část druhé otázky se týkají toho, které informace musí být sdělovány prodávajícím nebo poskytovatelem, aby byl v souladu s čl. 4 odst. 2 a článkem 5 směrnice 93/13 splněn požadavek transparentnosti smluvního ujednání, kterým se stanoví pohyblivá úroková sazba na základě zákonného indexu, jako je IRPH Cajas, jehož matematický vzorec je pro průměrného spotřebitele složitý a málo transparentní. Předkládající soud se rovněž táže, zda neposkytnutí informací musí být považováno za nepoctivé jednání.

102. V tomto ohledu španělská vláda a společnost Bankia tvrdí, že vzhledem k tomu, že IRPH Cajas byl oficiálním indexem zveřejňovaným měsíčně v *Boletín Oficial del Estado* a podléhal oběžníku 8/1990, obsahuje sporné ujednání *definici* IRPH Cajas, která byla stanovena vnitrostátním právním předpisem [68]. Španělská vláda rovněž zdůrazňuje, že *tento oběžník* uváděl *metodu výpočtu IRPH Cajas*, jakož i informace, které musela bankovní instituce poskytnout spotřebiteli před uzavřením smlouvy o hypotečním úvěru [69].

103. Španělská vláda sice souhlasí s tím, že informace poskytnuté spotřebiteli bankovní institucí musí skutečně obsahovat dostatečné vysvětlení nejen prvků, které tvoří zvolený referenční index, ale také předchozího vývoje tohoto indexu, avšak má za to, že požadavek informovat spotřebitele o konkrétním fungování referenčního indexu, tedy o jeho přesné metodě výpočtu, by nebyl užitečný, jelikož použitý matematický vzorec by informace pro spotřebitele činil méně srozumitelnými, a tedy méně transparentními. Tato vláda rovněž tvrdí, že názor na možný budoucí vývoj nemůže být vyžadován, protože bankovní instituce jednak nemá tuto informaci k dispozici a jednak zneužívající

67 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 69); ze dne 9. července 2015, Bucura (C-348/14, nezveřejněný, EU:C:2015:447, bod 49), jakož i ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 44). Viz rovněž dvacátý bod odůvodnění směrnice 93/13.

68 – Viz body 19 a 20 tohoto stanoviska. Je třeba rozlišovat mezi definicí indexu IRPH Cajas a vzorcem pro jeho výpočet. Z předkládacího rozhodnutí, jakož i z vyjádření žalobce v původním řízení, společnosti Bankia a španělské vlády totiž vyplývá, že sporné ujednání obsahuje definici indexu IRPH Cajas a metodu výpočtu *pohyblivé úrokové sazby* úvěru (IRPH Cajas + marže), zatímco konkrétní matematický vzorec pro výpočet IRPH Cajas byl stanoven v příloze VIII odst. 2 oběžníku 8/1990, ale není obsažen v ujednání. Viz poznámka pod čarou 78 tohoto stanoviska.

69 – Viz bod 20 tohoto stanoviska.

povaha ujednání musí být posouzena k okamžiku uzavření smlouvy. V tomto okamžiku je přitom budoucí vývoj irelevantní. A konečně tato vláda zdůrazňuje, že nelze uložit povinnost zahrnout do oznámení určeného spotřebitelům grafy vysvětlující minulý vývoj IRPH Cajas ve srovnání s indexem EURIBOR.

104. Jak jsem již uvedl v bodech 95 až 101 tohoto stanoviska a jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí a ze spisu ve věci předloženého Soudnímu dvoru, španělský zákonodárce neprovedl čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 do vnitrostátního práva. Z toho podle mého názoru vyplývá, že španělské soudy jsou povinny v rámci posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání podle čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 zkoumat transparentnost těchto ujednání podle článku 5 směrnice [70].

105. Pokud Soudní dvůr dospěje k témuž závěru, bude třeba upřesnit, které informace musí být spotřebitelům bankovní institucí sdělovány v rámci kontroly transparentnosti. Před určením těchto informací uvedu judikaturu Soudního dvora týkající se úrovně informací požadovaných v rámci výkladu čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13.

1) Připomenutí judikatury Soudního dvora týkající se rozsahu požadované úrovně informací v rámci požadavku transparentnosti smluvních ujednání, jak vyplývá z čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13

106. Úvodem je třeba připomenout, že Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že pokud jde o článek 5 směrnice 93/13, informace o smluvních podmínkách a důsledcích uzavření smlouvy poskytnuté před tímto uzavřením smlouvy mají pro spotřebitele zásadní význam. Zejména na základě těchto informací se spotřebitel rozhoduje, zda chce s obchodníkem vstoupit do smluvního vztahu tím, že přistoupí na podmínky, které obchodník předem připravil [71]. Je třeba rovněž připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora od vydání rozsudku Kásler a Káslerné Rábai [72] požadavek transparentnosti smluvních ujednání, který vyplývá z čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13, nemůže být omezen na pouhou srozumitelnost těchto ujednání z formálního a gramatického hlediska. Naopak systém ochrany zavedený uvedenou směrnicí vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli zejména z hlediska úrovně informovanosti, takže tento požadavek na jasný a srozumitelný jazyk smluvních ujednání, a tedy na transparentnost, stanovený touž směrnicí musí být vykládán široce [73].

107. Z toho podle Soudního dvora plyne, že požadavek, podle kterého musí být smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, musí být chápán tak, že ukládá i to, aby smlouva transparentně popisovala konkrétní fungování mechanismu, na nějž odkazuje dotčené ujednání, jakož případně i vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným dalšími ujednáními, tak aby tomuto spotřebiteli byla poskytnuta možnost vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají [74].

70 – V tomto ohledu je třeba upřesnit, že povinnost transparentnosti se uplatní především tehdy, pokud se jedná o omezení práv, která jednotlivci plynou z unijního práva.

71 – Viz zejména rozsudky ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 44); ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 70); ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další (C-154/15, C-307/15 et C-308/15, EU:C:2016:980, bod 50), jakož i ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 48).

72 – Rozsudek ze dne 30. dubna 2014 (C-26/13, EU:C:2014:282).

73 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 71 a 72); ze dne 23. dubna 2015, Van Hove (C-96/14, EU:C:2015:262, bod 40); ze dne 9. července 2015, Bucura (C-348/14, nezveřejněný, EU:C:2015:447, bod 52), a ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 44). Viz rovněž rozsudek ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 73), jakož i usnesení ze dne 22. února 2018, ERSTE Bank Hungary (C-126/17, nezveřejněné, EU:C:2018:107, bod 29).

74 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 75), jakož i ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 45).

108. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že tuto otázku musí posoudit předkládající soud s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti, mezi něž patří reklama a informace poskytnuté věřitelem v rámci vyjednávání o úvěrové smlouvě [75]. Soudní dvůr zejména upřesnil, že je na vnitrostátním soudu, aby zohlednil všechny okolnosti, za nichž byla smlouva uzavřena, a ověřil, zda byly v dané věci sděleny spotřebiteli *všechny informace*, jež mohou mít vliv na rozsah jeho závazku a umožňují mu posoudit zejména celkové náklady úvěru. Soudní dvůr kromě toho uvedl skutečnosti, které hrají rozhodující roli při tomto posouzení, a to zejména to, zda byla ujednání sepsána jasně a srozumitelně a umožňovala průměrnému spotřebiteli, tj. běžně informovanému a přiměřeně pozornému a obezřetnému spotřebiteli, vyhodnotit takové náklady, a jednak skutečnost, zda v úvěrové smlouvě nechyběly informace považované za *podstatné* s ohledem na povahu zboží či služeb, které jsou předmětem této smlouvy [76].

109. Právě ve světle této judikatury je třeba zodpovědět otázky položené předkládajícím soudem.

2) Použití na projednávanou věc

110. Ve světle judikatury připomenuté v předcházejících bodech přísluší předkládajícímu soudu provést nezbytná ověření, aby s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti týkající se uzavření smlouvy, včetně reklamy a informací poskytnutých bankovní institucí v rámci vyjednávání úvěrové smlouvy, určil, zda byly poskytnuté informace dostatečné k tomu, aby umožnily průměrnému spotřebiteli pochopit *metodu výpočtu pohyblivé úrokové sazby* použité pro uvedený úvěr, a v důsledku toho posoudit celkové náklady úvěru [77], nebo zda naopak měly být, zejména vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o hypoteční úvěr, sděleny další skutečnosti, které jsou považovány za podstatné.

111. Konkrétně informace, ohledně kterých se předkládající soud táže, zda musí být nezbytně sděleny bankovní institucí spotřebiteli k tomu, aby pochopil ekonomické důsledky sporného ujednání, se týkají i) konkrétního vzorce pro výpočet IRPH Cajas (zejména skutečnosti, že tento referenční index zahrnuje provize a jiné náklady nad rámec nominálního úroku a že se jedná o prostý nevážený průměr) [78]; ii) povinnosti bankovních institucí uplatnit zápornou marži v souladu s vnitrostátní právní úpravou [79]; iii) skutečnosti, že poskytnuté informace nejsou veřejné, a to na rozdíl od EURIBORu; iv) minulého vývoje IRPH Cajas a v) prognózy budoucího vývoje referenčního indexu ve srovnání s dalšími oficiálními referenčními indexy, zejména EURIBORem [80].

112. Je zajisté pravda, jak konstatoval předkládající soud, že sporné ujednání je gramaticky jasné a srozumitelné v tom smyslu, že umožňuje průměrnému spotřebiteli pochopit a souhlasit s tím, že pohyblivá úroková sazba použitelná na jeho hypoteční úvěr se vypočte na základě oficiálního referenčního indexu (IRPH Cajas). Toto ujednání rovněž umožňuje spotřebiteli pochopit jednak to, že tento referenční index je definován jako „průměrná sazba spořitelnami poskytovaných hypotečních úvěrů se splatností přesahující tři roky, jejichž účelem je nabytí nemovitosti určené k bydlení, jejíž cena je volně určena“, a jednak to, že uvedený index je „zaokrouhlen na čtvrtinu procentního bodu nahoru a navýšen o 0,25 procentního bodu“ (IRPH Cajas + marže nebo rozdíl).

75 – Viz rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 74); ze dne 26. února 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127, bod 75), jakož i ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 46).

76 – Viz rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 47 a citovaná judikatura).

77 – Je třeba připomenout, že jelikož předpřipravené smluvní ujednání obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem stanoví použití referenčního indexu pro účely výpočtu pohyblivé úrokové sazby tohoto úvěru, použití tohoto indexu prodávajícím nebo poskytovatelem v plném rozsahu spadá pod kontrolu transparentnosti podle čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13.

78 – V tomto ohledu viz body 45 a 46 tohoto stanoviska. Z vyjádření žalobce v původním řízení vyplývá, že je třeba rozlišovat mezi: a) *referenčním indexem*, jako je zejména EURIBOR, b) *úrokovou sazbo*u, která je výsledkem součtu referenčního indexu a marže (EURIBOR + marže) a c) RPSN, která je výsledkem součtu referenčního indexu, marže, provizí a dalších poplatků (EURIBOR + marže + provize + poplatky). Připomínám ještě, že ze čtvrtého pododstavce důvodové zprávy oběžníku 5/1994 vyplývá, že referenční indexy stanovené oběžníkem, mezi které patří IRPH Cajas, představují RPSN.

79 – V tomto ohledu viz bod 48 tohoto stanoviska.

80 – Viz bod 50 tohoto stanoviska.

113. Je však ještě třeba určit, zda sporné ujednání splňuje požadavek transparentnosti stanovený směrnicí 93/13, zejména s ohledem na povinnost vyplývající z judikatury Soudního dvora uvedené v bodě 107 tohoto stanoviska, podle níž musí smlouva „transparentně popisova[t] konkrétní fungování mechanismu, na nějž odkazuje dotčené ujednání“. V této souvislosti může vyvstat následující otázka: nebylo by k pochopení *metody výpočtu úrokové sazby* použitelné na hypoteční úvěr, ze které vyplývá, že spotřebitel musí zaplatit výsledek součtu referenčního indexu a marže (IRPH Cajas + marže nebo úrokový diferenciál), třeba, aby průměrný spotřebitel mohl pochopit rovněž přesné fungování referenčního indexu figurujícího v této metodě výpočtu?

114. Odpověď na tuto otázku, která je logicky kladná, je však irelevantní, neboť jde o to, aby bylo určeno, zda požadavek jasného a srozumitelného znění smluvních ujednání, a tudíž transparentnosti, stanovený ve směrnici 93/13, byl bankovní institucí dodržen. Nelze totiž zaměňovat požadavek transparentnosti smluvních ujednání stanovený touto směrnicí, jehož účelem je umožnit průměrnému spotřebiteli posoudit ekonomické důsledky svého úvěru, s povinností poradenství, která není uvedenou směrnicí stanovena.

115. Kromě toho, jak vysvětlím dále, i když jsem toho názoru, že judikatura uvedená v bodě 107 tohoto stanoviska má pro projednávanou věc zvláštní význam, skutkové okolnosti odlišují projednávanou věc od věcí, ve kterých byly vydány zejména rozsudky Kásler a Káslerné Rábai[81] a Andriciuc a další[82] . Tyto rozdíly mě vedou k tomu, že důsledky, které je třeba vyvodit z této judikatury, musí být přizpůsobeny věci dotčené v původním řízení.

116. Zaprvé věci, ve kterých byly vydány rozsudky Kásler a Káslerné Rábai[83] a Andriciuc a další[84], se týkaly smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, a sice švýcarském franku (CHF), jejíž sporná ujednání představovala kurzové riziko, které v plném rozsahu nesl dlužník[85]. V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že požadavek transparentnosti „je třeba [...] chápat tak, že ukládá [...][,] aby smlouva transparentně uváděla konkrétní fungování [...]mechanismu [...], na který se dotyčné ujednání odvolává“, přičemž výslovně odkázal na „převodní mechanismus cizí měny“, jakož i na „vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným jinými ujednáními týkajícími se uvolnění úvěru“[86], tak aby byl spotřebitel schopen na základě jasných a srozumitelných kritérií vyhodnotit *ekonomické důsledky*, které z toho pro něj plynou[87].

117. Zadruhé podle Soudního dvora tento požadavek transparentnosti smluvních ujednání znamená, aby běžně informovaný a přiměřeně pozorný a obezřetný spotřebitel mohl nejen zjistit, „že může dojít ke zhodnocení nebo znehodnocení cizí měny“, v níž byl úvěr poskytnut, ale i „posoudit *potenciálně významné ekonomické důsledky* tohoto ujednání na své finanční závazky“[88]. Dlužník totiž musí získat jasné informace, z nichž vyplývá, že uzavřením smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně se vystavuje určitému kurzovému riziku, což může případně zhoršit jeho ekonomickou situaci, pokud by došlo k znehodnocení měny, v níž mu plynou příjmy. Bankovní instituce dále musí vysvětlit možné výkyvy směnného kurzu a rizika plynoucí z uzavření smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, zvláště v případě, kdy spotřebitel, který je dlužníkem, nemá příjmy v této cizí měně[89].

81 – Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, C-26/13, EU:C:2014:282.

82 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, C-186/16, EU:C:2017:703.

83 – Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, C-26/13, EU:C:2014:282.

84 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, C-186/16, EU:C:2017:703.

85 – Konkrétně tato ujednání stanovila, že pro účely stanovení výše splátek úvěru se použije prodejní kurs cizí měny (rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 24) a že úvěr musí být splacen v téže měně, ve které byl sjednán (rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 9).

86 – Existuje totiž rozdíl mezi nákupním kursem použitelným při uvolnění čerpání úvěru a prodejním kurzem použitelným při jeho splácení. V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 53 a 74).

87 – Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 73 a 74). Pokud jde zejména o smluvní ujednání umožňující věřiteli jednostranně měnit úrokovou sazbu, viz rozsudek ze dne 26. února 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127, bod 74).

88 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 51). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

89 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 50).

118. Podle mého názoru je pojem *„potenciálně významné ekonomické důsledky“* jedním z klíčových prvků této judikatury. Tyto důsledky totiž představují základ povinnosti bankovních institucí poskytovat spotřebitelům dostatečné informace, které jim umožní přijmout informovaná a obezřetná rozhodnutí [90]. To znamená, že požadavek transparentnosti stanovený směrnicí 93/13 má nejen zabránit ekonomickým důsledkům, které mohou být pro spotřebitele potenciálně významné, ale rovněž tomu, aby tyto důsledky nebyly náhodné ani nepředvídatelné. Průměrný spotřebitel totiž musí být schopen předvídat náklady svého úvěru, aniž by byl vystaven nepředvídatelnému riziku změny ekonomického zatížení, které z nich vyplývá.

119. Naproti tomu na rozdíl od smlouvy o hypotečním úvěru uzavřené v cizí měně, která s ohledem na kurzové riziko dlužníka může mít potenciálně významné ekonomické důsledky, s nimiž se tento bude moci obtížně vyrovnávat [91], nemohou být v projednávané věci ekonomické důsledky, které vyplývají z hypotečního úvěru dotčeného ve věci v původním řízení, jejichž pohyblivá úroková sazba je vypočítávána na základě oficiálního referenčního indexu, kvalifikovány jako „potenciálně významné“ ve smyslu judikatury Soudního dvora. Ekonomická zátěž vyplývající z úvěru totiž byla předvídatelná a spotřebitel si ji mohl spočítat a vyhodnotit před uzavřením smlouvy. V důsledku toho není žalobce v původním řízení kromě skutečnosti, že úvěr podléhá pohyblivé úrokové sazbě, vystaven nepředvídatelnému riziku změny ekonomického zatížení, které vyplývá z jeho úvěru.

120. I kdyby totiž žalobce v původním řízení nebyl schopen pochopit konkrétní způsob fungování jednoho z prvků vstupujících do výpočtu pohyblivé úrokové sazby použitelné na jeho úvěr, a sice IRPH Cajas, jehož způsob fungování ze znění sporného ujednání nevyplývá, mohl na základě smlouvy o úvěru pochopit, že v rámci každé splátky musí za úvěr zaplatit určitou více či méně stabilní cenu, a sice výsledek součtu IRPH Cajas a marže.

121. Jak je uvedeno v bodech 113 a 114 tohoto stanoviska, jsem toho názoru, že průměrný spotřebitel k tomu, aby měl za to, že skutečně pochopil způsob výpočtu pohyblivé úrokové sazby použité na jeho úvěr, na který odkazuje sporné ujednání, musí být schopen získat přístup k informaci významné s ohledem na povahu zboží nebo služeb, které jsou předmětem této smlouvy, a sice že IRPH Cajas je *roční procentní sazba nákladů* smluv uzavřených spořitelnami za referenční měsíc. Konkrétní vzorec pro výpočet tohoto indexu přitom v okamžiku uzavření smlouvy byl obsažen nikoliv ve sporném ujednání, ale v příloze VIII odst. 2 oběžníku 8/1990.

122. Nelze však mít za to, že žalobci v původním řízení nebyla „poskytnuta možnost vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají“ [92], jelikož s výhradou následného ověření předkládajícím soudem byl seznámen jednak s tím, že výše splátek, jež má hradit, je výsledkem součtu IRPH Cajas a marže, a jednak že informace týkající se konkrétního fungování IRPH Cajas byly přístupné vzhledem k jejich zveřejnění v *Boletín Oficial del Estado*. Jelikož byl tento matematický vzorec pro výpočet IRPH Cajas přístupný veřejnosti, totiž spotřebitel mohl pochopit jednak to, že index IRPH Cajas používaný pro výpočet pohyblivé úrokové sazby představuje součet i) průměru indexů použitých spořitelnami za referenční měsíc, ii) průměru marží přidaných k těmto indexů týmiž institucemi a iii) průměru provizí a poplatků souvisejících s těmito transakcemi, a jednak to, že bankovní instituce k výsledku tohoto součtu, který představuje index IRPH Cajas, přidávala provize a poplatky související s úvěrem.

90 – Je třeba připomenout, že v rozsudku ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 49), odkazuje Soudní dvůr na doporučení Evropské rady pro systémová rizika ESRB/2011/1 ze dne 21. září 2011 o poskytování úvěrů v cizích měnách (Úř. věst. 2011, C 342, s. 1).

91 – Jako příklad judikatury Soudního dvora týkající se požadavku transparentnosti smluvních ujednání v rámci přistoupení k jinému druhu smlouvy, a sice pojistné smlouvy při uzavření dvou smluv o půjčce, viz rozsudek ze dne 23. dubna 2015, Van Hove (C-96/14, EU:C:2015:262, bod 47). Daná věc se týkala kontroly transparentnosti ujednání obsaženého v pojistné smlouvě, jejímž cílem bylo zaručit převzetí úhrady splátek dlužných věřiteli v případě úplné pracovní neschopnosti dlužníka (který se v důsledku pracovního úrazu nalézal v trvalé částečné pracovní neschopnosti). V uvedeném rozsudku Soudní dvůr zohlednil to, že z důvodu absence transparentního vysvětlení konkrétního mechanismu převzetí povinnosti splácení splátek úvěru v rámci smlouvy jako celku mohl spotřebitel nebýt schopen na základě přesných a srozumitelných kritérií vyhodnotit potenciálně značné ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají.

92 – Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriciuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 45 a citovaná judikatura).

123. Kromě toho skutečnost, že IRPH Cajas je oficiálním referenčním indexem zveřejněným v *Boletín Oficial del Estado*, umožňuje předpokládat, že pro průměrného spotřebitele je relativně snadné dostat se k systémům pro výpočet jednotlivých oficiálních indexů a porovnat různé možnosti nabízené bankovními institucemi. Od banky proto nemůže být požadováno, aby spotřebitelům navrhovala různé referenční indexy. Informační povinnost, na kterou odkazuje judikatura Soudního dvora, totiž není povinností poradenství, a v důsledku toho s sebou v žádném případě nenese povinnost, aby bankovní instituce musely používat nebo navrhovat spotřebiteli různé oficiální indexy.

124. Všechny výše uvedené úvahy mě vedou k závěru, že bankovní instituce dodržela požadavek transparentnosti stanovený směrnicí 93/13. Je však na předkládajícím soudu, aby v tomto ohledu provedl nezbytná ověření, přičemž musí zejména ověřit, zda společnost Bankia poskytla žalobci v původním řízení před uzavřením smlouvy o úvěru dostatečné informace umožňující mu přijmout obezřetné rozhodnutí s plnou znalostí věci. Je tedy na tomto soudu, aby s přihlédnutím ke všem relevantním skutečnostem týkajícím se uzavření smlouvy, včetně reklamy a informací poskytnutých společností Bankia v rámci jednání o této smlouvě, ověřil, zda tato bankovní instituce dodržela informační povinnosti stanovené v oběžníku 8/1990.

125. Za těchto okolností je k tomu, aby předkládající soud věděl, jak při ověřování postupovat, třeba mít za to, že informace, které musí být prodávajícím nebo poskytovatelem sděleny za účelem, aby byl v souladu s čl. 4 odst. 2 a článkem 5 směrnice 93/13 dodržen požadavek transparentnosti smluvního ujednání stanovujícího pohyblivou úrokovou sazbu na základě zákonného referenčního indexu, jako je IRPH Cajas, jehož vzorec pro výpočet je pro průměrného spotřebitele složitý a málo transparentní, musí být jednak dostatečné k tomu, aby mohl spotřebitel přijmout své rozhodnutí obezřetně a s plnou znalostí věci, pokud jde o *metodu výpočtu úrokové sazby* použitelné na smlouvu o hypotečním úvěru a prvky, které ji tvoří, přičemž musí být upřesněna nejen *úplná definice referenčního indexu* použitého v uvedené metodě výpočtu, ale rovněž relevantní ustanovení vnitrostátní právní úpravy, která upravují tento index, a jednak zahrnovat minulý vývoj zvoleného referenčního indexu [93].

126. Vnitrostátnímu soudu však přísluší, aby při zkoumání transparentnosti sporného ujednání při zohlednění všech okolností, za kterých byla smlouva uzavřena, ověřil, zda smlouva tuto metodu výpočtu uvádí transparentně, tak aby byl spotřebitel na základě přesných a srozumitelných kritérií schopen vyhodnotit ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají, a dále zda tato smlouva respektuje všechny informační povinnosti stanovené ve vnitrostátní právní úpravě.

127. Konečně je třeba mít za to, že pokud by předkládající soud dospěl k závěru, že požadavek jasného a srozumitelného znění smluvních ujednání, a tudíž transparentnosti, byl s ohledem na skutečnosti, které Soudní dvůr poskytne v odpovědi na položené otázky, splněn, nemění to nic na tom, že sporné ujednání musí být v každém případě předmětem posouzení své případně věcně zneužívající povahy, a to s přihlédnutím k případné podstatné nerovnováze mezi právy a povinnostmi stran, které vyplývají z dané smlouvy v neprospěch spotřebitele [94]. V tomto rámci přísluší vnitrostátnímu soudu, aby s přihlédnutím ke kritériím uvedeným v čl. 3 odst. 1 a článku 5 směrnice 93/13 určil, zda s ohledem

93 – V tomto ohledu z vyjádření španělské vlády vyplývá, že příloha VII oběžníku 8/1990 uvádí jako minimální prvky, které musely být uvedeny v informačních brožurách o hypotečních úvěrech v souvislosti s pohyblivou úrokovou sazbou, referenční index a zejména jeho vývoj „během dvou předchozích kalendářních let, jakož i poslední známá hodnota“. Naproti tomu vzhledem ke skutečnosti, že ekonomické prognózy jsou vždy nejisté a prognóza některých proměnných, jako například referenčního indexu, je obtížná, nepovažuji za rozumné uložit bankovní instituci povinnost, aby spotřebiteli poskytla budoucí prognózy týkající se navrhovaného referenčního indexu.

94 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69), jakož i stanovisko generální advokátky J. Kokott v uvedené věci (C-415/11, EU:C:2012:700, bod 74).

na okolnosti projednávané věci[95] takové ujednání, jako je ujednání dotčené ve věci v původním řízení, splňuje rovněž požadavky dobré víry a rovnováhy stanovené touto směrnicí[96]. Tato otázka však překračuje předmět projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, a proto se jí nebudu věnovat.

128. S ohledem na svůj návrh odpovědi na druhou otázku písm. b) se domnívám, že není namístě odpovídat na písmeno c) této otázky, které se týká toho, zda nesdělení informací musí být považováno za nepoctivé jednání[97], ani na třetí otázku, která se týká důsledků konstatování zneužívající povahy tohoto ujednání.

VI. Závěry

129. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Juzgado de Primera Instancia nº 38 de Barcelona (soud prvního stupně č. 38 v Barceloně, Španělsko) odpověděl následovně:

„1) Směrnice Rady ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že z její působnosti není vyloučeno takové smluvní ujednání uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, jako je ujednání dotčené ve věci v původním řízení, které stanoví úrokovou sazbu na základě jednoho ze šesti zákonných oficiálních referenčních indexů, které mohou úvěrové instituce použít pro hypoteční úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou.

2) Článek 8 směrnice 93/13 brání tomu, aby vnitrostátní soud mohl použít čl. 4 odst. 2 této směrnice za tím účelem, že nebude posuzovat případně zneužívající povahu takového ujednání, jako je ujednání dotčené v původním řízení, které je sepsáno jasným a srozumitelným jazykem a které se týká hlavního předmětu smlouvy, pokud toto ustanovení nebylo vnitrostátním zákonodárcem provedeno do jeho právního řádu .

Informace, které musí být prodávajícím nebo poskytovatelem spotřebiteli sděleny za účelem, aby byl v souladu s čl. 4 odst. 2 a článkem 5 směrnice 93/13 dodržen požadavek transparentnosti smluvního ujednání stanovujícího pohyblivou úrokovou sazbu na základě zákonného referenčního indexu, jako je referenční index pro hypoteční úvěry spořitelen (IRPH Cajas), jehož vzorec pro výpočet je pro průměrného spotřebitele složitý a málo transparentní, musí:

– být jednak dostatečné k tomu, aby mohl spotřebitel přijmout své rozhodnutí obezřetně a s plnou znalostí věci, pokud jde o metodu výpočtu úrokové sazby použitelné na smlouvu o hypotečním úvěru a prvky, které ji tvoří, přičemž musí být upřesněna nejen úplná definice referenčního indexu použitého v uvedené metodě výpočtu, ale rovněž relevantní ustanovení vnitrostátní právní úpravy, která stanovují tento index,

– a jednak zahrnovat minulý vývoj zvoleného referenčního indexu.

95 – V tomto ohledu by měl předkládající soud zejména ověřit, zda, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, bankovní instituce byly ve skutečnosti způsobilé ovlivnit IRPH Cajas. Odkazuji zejména na vysvětlení týkající se fungování IRPH Cajas poskytnutá předkládajícím soudem. Viz body 45 až 47 tohoto stanoviska.

96 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 50 a citovaná judikatura). Pokud jde o skutečnost, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, viz zejména rozsudky ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 27), jakož i ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 49). Viz rovněž mé stanovisko ve spojených věcech Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2018:724, body 65 až 82).

97 – Je třeba uvést, že předkládající soud neupřesňuje ustanovení unijního práva, podle nichž musí být posouzeno nepoctivé jednání ze strany prodávajícího nebo poskytovatele. V každém případě je třeba připomenout, že šestnáctý bod odůvodnění směrnice 93/13 uvádí, že „požadavek přiměřenosti může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a přiměřeně s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu“.

Vnitrostátnímu soudu však přísluší, aby při zkoumání transparentnosti sporného ujednání při zohlednění všech okolností, za kterých byla smlouva uzavřena, ověřil, zda smlouva tuto metodu výpočtu úrokové sazby uvádí transparentně, tak aby byl spotřebitel na základě přesných a srozumitelných kritérií schopen vyhodnotit ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají, a dále zda tato smlouva respektuje všechny informační povinnosti stanovené ve vnitrostátní právní úpravě.“